

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

ELAZIĞ İLİ VE ARAPGİR İLÇESİ
TÜRKÜLÜ OYUNLARININ
KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN **HAZIRLAYAN**
Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ Veysi ALEMDAROĞLU

ELAZIĞ-2016

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

ELAZIĞ İLİ VE ARAPGİR İLÇESİ TÜRKÜLÜ OYUNLARININ
KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ

HAZIRLAYAN
Veysi ALEMDAROĞLU

Jürimiz.....tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ (Danışman)
2. Prof. Dr. Nino KVATCHANTIRADZE
3. Doç. Dr. Ahmet Selim DOĞAN
- 4.
- 5.

F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitü Yönetim Kurulunun .....tarih ve .....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Elazığ İli ve Arapgir İlçesi Türküleri Oyunlarının Karşılaştırmalı İncelemesi

Veysi ALEMDAROĞLU

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müzik Anabilim Dalı

Türk Halk Müziği Bilim Dalı

Elazığ-2016, Sayfa: X+116

Elazığ ili ile Malatya'nın Arapgir ilçesi türküleri oyunlarını ele alıp inceleyen bu çalışma; zikrolunan oyunların ayrıntılı bir şekilde tanınması, tanıtılması ve sağlıklı bir şekilde genç kuşaklara aktarılarak yaşatılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Mevcut durumun belirlenmesine yönelik belge çözümleme ve arşiv tarama modelinin uygulandığı çalışmamızda; Elazığ Türküleri Oyunları ile Arapgir Türküleri Oyunları karşılaştırmalı olarak incelenmiş, bu oyunların folklorik ve müzikal analizleri yapılmış, oyunlarda giyilen elbiseler ve çalgılar hakkında da ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Elazığ, Arapgir, Türküleri Halkoyunları, Giyim-Kuşam, Çalgılar.

ABSTRACT

Master Thesis

A Comparative Study about the Folk Dances with Folk Songs of Elazig City and Arapgir Districts

Veysi ALEMDAROĞLU

Firat University

Institute of Social Sciences

Department of Music

Turkish Folk Music Sciences

Elazig – 2016, Page: X+116

The study of analyzing the folk dances with folk songs of Elazig and Arapgir district of Malatya is done with the aim of recognizing, introducing these dances and keeping alive them with transferring them into the next generations. At the study of applying document analysis and literature review modeling aimed at determining present situation, folk dances with folk songs of Elazig and Arapgir is analyzed comparatively, musical and folkloric analysis of these dances are performed and the detailed information about clothes and instruments used at these dances are given.

Key Words: Elazig, Arapgir, folk dances with folk songs, Clothes-Dress, Instruments

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VII
RESİMLER LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAPGİR VE ELAZIĞ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	3
1.1. Arapgir Hakkında Genel Bilgiler	3
1.1.1. Tarihi ve Coğrafi Konumu	3
1.1.2. Kültürel Özellikleri.....	4
1.2. Elazığ Hakkında Genel Bilgiler	4
1.2.1. Tarihi ve Coğrafi Konumu	4
1.2.2. Kültürel Özellikleri.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAPGİR VE ELAZIĞ TÜRKÜLÜ OYUNLARINDA GIYİLEN ELBİSELER VE KULLANILAN ÇALGILAR.....	7
2.1. Arapgir Türkülü Oyunlarında Giyilen Elbiseler	7
2.1.1. Kadın Giysileri	7
2.1.2. Erkek Giysileri	8
2.2. Arapgir Türkülü Oyunlarında Kullanılan Çalgılar	9
2.2.1. Vurmalı Sazlar.....	9
2.2.2. Tezeneli Sazlar	10
2.3. Elazığ Türkülü Oyunlarında Giyilen Elbiseler	11
2.3.1. Erkek Giysileri	11
2.3.2. Kadın Giysileri	12
2.4. Elazığ Türkülü Oyunlarında Kullanılan Çalgılar.....	13
2.4.1. Vurmalı Sazlar.....	14

2.4.2. Nefesli Sazlar	15
2.4.3. Tezeneli Sazlar	15

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAPGİR VE ELAZIĞ TÜRKÜLÜ OYUNLARININ İNCELENMESİ	16
3.1. Elazığ Türkülu Oyunları.....	16
3.2. Arapgir Türkülu Oyunları	16
3.3. Elazığ ve Arapgir’de Ortaklaşa Oynanan Türkülu Oyunlar	17
3.3.1. Ortak Oyunların Folklorik İncelemesi.....	18
3.3.1.1. Çayda Çıra Oyununun Karşılaştırmalı İncelemesi.....	19
3.3.1.2. Delilo Oyununun Karşılaştırmalı İncelemesi	22
3.3.1.3. Büyük Cevizin Dibi Oyununun Karşılaştırılması	24
3.3.1.4. Lelebici Oyununun Karşılaştırılması	26
3.3.1.5. Tamzara Oyununun Karşılaştırması.....	28
3.3.2. Elazığ İli ve Malatya’nın Arapgir İlçesi Türkülu oyunlarının Müzikal ve Makamsal Analizi	30
3.3.2.1. Şirvan Hoyrat.....	30
3.3.2.2. Çayda Çıra Yanıyor.....	31
3.3.2.3. Bizim Bağın Kıracı	34
3.3.2.4. İsfahan’da Han İşlerim	36
3.3.2.6. Büyük Cevizin Dibi.....	40
3.3.2.7. Fatmalı (Nure).....	42
3.3.2.8. Tamzara	44
3.3.2.9. Güvercin	46
3.3.2.10. Lelebici	48
3.3.2.11. Büyük Cevizin Dibi (Arapgir)	50
3.3.2.12. Lelebici (Arapgir).....	52
3.3.2.13. Tamzara (Arapgir Tamzarası).....	54
3.3.2.14. Epeler.....	56
3.3.2.15. Ah Meşenin Dibi Kuyu	58
3.3.2.16. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası)	60
3.3.2.17. Leylani (Leylana)	62
3.3.2.18. Mandır	64

3.3.2.19. Pertek Oyun Türküsü.....	66
3.3.2.20. Oğlan Oyunu	68
3.3.2.21. Reyhan Evlek Evlek	70
3.3.2.22. Bahçeye İndim ki Gülleri Derem	72
SONUÇ	75
KAYNAKÇA.....	78
EKLER	80
Ek 1. Orjinallik Raporu	80
Ek-2 Türkülü Oyunların Notaları	81
ÖZGEÇMİŞ	116

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Şirvan Hoyrat (Gelin Hoyratı) Oyunu Müzikal Analizi	31
Tablo 2: Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Müzikal Analizi	33
Tablo 3: Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Makamsal Analizi	34
Tablo 4: Bizim Bağın Kıracı Oyunu Müzikal Analizi	35
Tablo 5: Bizim Bağın Kıracı Oyunu Makamsal Analizi	36
Tablo 6: İsfahan'da Han İşlerim Oyununun Müzikal Analizi	37
Tablo 7: İsfahan'da Han İşlerim Oyunu Makamsal Analizi.....	38
Tablo 8: Delilo Oyunu Müzikal Analizi.....	39
Tablo 9: Delilo Oyunu Makamsal Analizi.....	40
Tablo 10: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Müzikal Analizi.....	41
Tablo 11: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Makamsal Analizi	42
Tablo 12: Fatmalı (Nure) Oyunu Müzikal Analizi.....	43
Tablo 13: Fatmalı (Nure) Oyunu Makamsal Analizi	44
Tablo 14: Tamzara Oyunu Müzikal Analizi	45
Tablo 15: Tamzara Oyunu Makamsal Analizi.....	46
Tablo 16: Güvercin Oyunu Müzikal Analizi	47
Tablo 17: Güvercin Oyunu Makamsal Analizi	48
Tablo 18: Leblebici Oyunu Müzikal Analizi	49
Tablo 19: Leblebici Oyunu Makamsal Analizi	50
Tablo 20: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Müzikal Analizi.....	51
Tablo 21: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Makamsal Analizi	52
Tablo 22: Leblebici Oyunu Müzikal Analizi	53
Tablo 23: Leblebici Oyunu Makamsal Analizi	54
Tablo 24: Tamzara (Arapgir Tamzarası) Oyunu Müzikal Analizi.....	55
Tablo 25: Tamzara (Arapgir Tamzarası) Oyunu Makamsal Analizi	56
Tablo 26: Epeler Oyunu Müzikal Analizi.....	57
Tablo 27: Epeler Oyunu Makamsal Analizi	58
Tablo 28: Ah Meşenin Dibi Kuyu Oyunu Müzikal Analizi	59
Tablo 29: Ah Meşenin Dibi Kuyu Oyunu Makamsal Analizi	60
Tablo 30: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası) Oyunu Müzikal Analizi	61
Tablo 31: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası) Makamsal Analizi	62

Tablo 32: Leylani (Leylana) Oyunu Müzikal Analizi	63
Tablo 33: Leylani (Leylana) Oyunu Makamsal Analizi.....	64
Tablo 34: Mandır Oyunu Müzikal Analizi	65
Tablo 35: Mandır Oyunu Makamsal Analizi	66
Tablo 36: Pertek Oyun Türküsü Müzikal Analizi	67
Tablo 37: Pertek Oyun Türküsü Makamsal Analizi.....	68
Tablo 38: Oğlan Oyunu Müzikal Analizi	69
Tablo 39: Oğlan Oyunu Makamsal Analizi	70
Tablo 40: Rehyan Evlek Evlek Oyunu Müzikal Analizi	71
Tablo 41: Reyhan Evlek Evlek Oyunu Makamsal Analizi	72
Tablo 42: Bahçeye İndim ki Gülleri Derem Oyunu Müzikal Analizi	73
Tablo 43: Bahçeye İndim ki Gülleri Derem Oyunu Makamsal Analizi.....	74

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Arapgir Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Bayan)	8
Resim 2: Arapgir Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Erkek).....	9
Resim 3: Arapgir Klarneti ve Davulu	11
Resim 4: Elazığ Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Erkek).....	12
Resim 5: Elazığ Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Bayan)	13
Resim 6: Elazığ Davulu ve Tokmağı.....	14
Resim 7: Elazığ Klarneti	15

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Elazığ ve Arapgir’de oynanan türkölü oyunların genç kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılması amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın Birinci Bölümü’nde, Elazığ ve Arapgir’in tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri hakkında bilgiler verilmiş; İkinci Bölümü’nde, oynanan oyunlarda giyilen elbiseler ve kullanılan çalgılar açıklanmış; Üçüncü Bölümü’nde ise Elazığ ve Arapgir’de Ortak Oynanan Türkölü Oyunlar hakkında bilgiler verilerek bu oyunların folklorik ve müzikal incelemeleri yapılmıştır.

Bu vesileyle bu günlere ulaşmamda emeklerini asla ödeyemeyeceğim aileme minnettar olduğumu ifade etmek isterim. Ayrıca çalışmamın yürütülmesinde ve tamamlanmasında yardımları ile beni hep olumlu yönlendiren Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan’a, Arş. Gör. Bahar Özşen’e ve değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yavuz Demirtaş’a da teşekkürü bir borç bilirim.

ELAZIĞ – 2016**Veysi ALEMDAROĞLU**

GİRİŞ

Milletlerin karakteristik özelliklerini yansıtan en önemli yapı taşı o milletin folklorudur.¹ Sözlük anlamıyla folklor “Bir ülkede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini belirten, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, sonuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalı²”dır.

Toplumsal hayatın başlangıcından itibaren genel gelişme çizgisi esas alınarak dini sıhri faaliyetlerle ilgili tören kaynaşmalarından ve gündelik, toplumsal faaliyetlerden ortaya çıkan insanların duygularını, düşüncelerini, manevi değerlerini, gündelik yaşamında karşılaştığı ve etkisinde kaldığı olayları ifade edebilmek için müzik eşliğinde yapılan ritmik hareketler bütünlüğüne halk oyunları adı verilir.³

Halk müziği ve halk oyunları da folklorun konusu olarak toplumsal hayatın başlangıcından bu yana insanlar arasında yakınlaşmanın, birbirlerini tanımalarının ve kaynaşmalarının vasıtaları olarak işlev görmüşlerdir.⁴

Bu oyunlar ve müzikler nesilden nesile tarihi ve geleneksel öğeleri aktarmıştır.

Türk halk oyunları ise günümüze kadar farklı tür ve formlarda genişleyerek gelmiş ve farklı özellikler gösteren oyunların tanımları da karmaşık olmuştur.

Cemil Demirsipahi halk oyunlarını şöyle tanımlamıştır; “Ulusal müziğimizin bünyesine göre bir oyun kuran kişilerle adları bilinmeyen halk sanatçılarının kurgularına dayalı düzenlilikte ritim kurallarına bağlı olarak müzik eşliğinde yapılan tartımlı hareketlere oyun; bu oyunlar milletin duygu ve düşüncesine dayalı ise “Milli oyunlar ya da Halk Oyunları” adını kazanırlar.”⁵

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Elazığ İli ve Malatya'nın ve Arapgir ilçesinde oynanan türkölü oyunlarını saptamak ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda bu çalışmada “Elazığ ve Arapgir’de oynanan

¹ Sebahattin Sivrikaya, *Notalarıyla Elazığ Yöresi Halk Oyunları Müzikleri*, Elazığ Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, İstanbul, 2002, s. 5.

² T.D.K. *Güncel Sözlük*,

³ Sebahattin Sivrikaya, *a.g.e.*, s. 6.

⁴ Sebahattin Sivrikaya, *a.g.e.*, s. 6.

⁵ Cemil Demirsipahi, *Türk Halk Oyunları*, Ankara, 1975, s. 8.

türkölü oyunlar nelerdir? Nasıl oynanır? Benzerlik ve farklılıkları nelerdir?” sorularına cevap aranmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Geleneksel halk müziğimiz ve oyunlarımız nesiller boyu devam eden temel kültür taşlarımızdandır. Bölgeden bölgeye farklılık göstermekle beraber benzer özellikler taşıyan, farklı isimlerde olsalar bile aynı şekilde oynanan ve söylenen türkölü oyunlarımız vardır.

Bu çalışma Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Elazığ ili ve Arapgir yöresinde oynanan türkölü oyunlardan ortak olanları tespit ederek başka çalışmalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar; “olayların, objelerin, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmalardır ve mevcut durumun daha önceki olay ve şartlar ile ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimin açıklanmasını hedef almaktadır.”⁶ Araştırmada, ayrıca konu hakkında mevcut olan durum ve uygulamaların belirlenmesine yönelik belge çözümleme ve arşiv tarama modeli de kullanılmış, ulusal ve uluslararası düzeydeki kaynaklar, klinik uygulama arşiv dokümanları, çeşitli kitap, dergi, makale ve kurum ve kuruluşların web sayfalarından veriler temin edilerek bu bilgilerin analizleri yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın sonunda elde edilen veriler, belirlenen amaçlar doğrultusunda çözümlenerek türkölü oyunlar arasındaki farkların karşılaştırılması yapılacak ve farklılıklar tespit edilecektir. Elazığ ve Arapgir’deki mevcut durum benzer ve farklı yönleri dikkate alınarak yorumlanacaktır. Bu veriler doğrultusunda, Elazığ ili ve Arapgir ilçesindeki Türkölü oyunların geleceğine ışık tutacak sonuçlar belirlenmeye çalışılacak ve bir dizi öneriler sunulacaktır.

Giriş mahiyetindeki bu bilgilerden sonra şimdi Arapgir ve Elazığ hakkında tarihi, coğrafi ve kültürel bilgilerin yer aldığı Birinci Bölüme geçiyoruz.

---

⁶ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Bilim Yayınevi, Ankara, 1998, s. 23.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAPGİR VE ELAZIĞ HAKKINDA GENEL BİLGİ

1.1. Arapgir Hakkında Genel Bilgiler

1.1.1. Tarihi ve Coğrafi Konumu

Coğrafi olarak Arapgir ilçesi, Malatya il merkezinin kuzeyinde, il merkezine 119 km mesafededir. Doğuda Ağın; batıda Divriği ve Arguvan; kuzeyde Kemaliye; güneyde Keban ve Baskil ilçeleriyle çevrilidir.⁷

Arapgir bölgesi, Türk yerleşimi açısından çok eski tarihlere dayanmaktadır. 717 yılında Danişmentliler'in buraya yerleşmesi bu yerleşim açısından önemli sayılabilir. Yerleşim ise bölgede Türklerden önce de vardı. Tarihi olarak ilçenin M.Ö. 1200'lü yıllarda yerleşime açıldığı düşünülmektedir.⁸

Arapgir, civarındaki yerleşim birimlerinin en eskilerinden biridir. Eski ismi “*Daskuza*”dır. Şehrin M.Ö. 1200 yıllarında kurulduğu ve ilk yerlilerinin *Muşkiler* olduğu düşünülmektedir.⁹

Evliya çelebi seyahatnamesine göre Arapgir 577 yılında Arap Hâtim-Hatem Tai tarafından fethedilmiştir. Bizans krallığı ile yakın ilişki içerisinde bulunmuştur. 1070 yılından sonra Anadolu Selçuklu Devleti idaresine, Selçukluların Moğollara Köse Dağı Savaşı'nda yenilmesinden sonra Moğolların, Anadolu Beyliklerinin kurulmaya başladığı dönemde Karakoyunluların eline geçer. 1515 Çaldıran Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına girer.¹⁰

Arapgir' in adı birçok kaynakta Daskousa – Dascousa - Daskuza olarak geçmektedir. İsmail Hamdi Danişment eserlerinde Arapgir'i “ ARAPKA-Arapça-Arabrakes” diye vermekte. Bizans kaynaklarında Arabrakes diye geçmektedir. Arapgir ismi eski Arapça yazı ile “Aym, Rı, Be, Kef, Ye-ı ve Rı” harfleriyle yazılmaktadır. Bu harflerle yazılan Arapgir, “Arapger, Arapker, Arapkir, Arapgir” şeklinde okunabilmiştir. Latin alfabesi ile transkript edildiğinde, biz bunu Arapgir diye okumaktayız.¹¹

⁷ İskender Oymak, *Malatya Ziyaret Kültürü ve Ziyaret Yerleri*, Malatya Kitaplığı Yay. 2013, s.68.

⁸ www.malatya.gov.tr.

⁹ *Cumhuriyet'in 75. Yılında Arapgir*, Malatya, 1998, s. 23.

¹⁰ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Arapgir>, Malatya.

¹¹ *Cumhuriyet'in 75. Yılında Arapgir* s. 25.

1.1.2. Kültürel Özellikleri

Arapgir, çok eski bir yerleşim yeri olması nedeni ile kültürel bakımdan zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Ancak bu zengin ve büyük kültürün, konu ile ilgilenen bilim adamları tarafından şimdiye kadar fazlaca fark edildiği söylenemez. Arapgir, Malatya ili ile yaşıt olan bir yerleşim merkezidir. Yaklaşık 3000 yıllık bir tarihi geçmişe sahiptir. Bu süre içerisinde bölgeden İpek Yolu'nun geçmiş olması, kültürel etkileşim açısından bölgeyi kıymetli hale getirmiştir. Kervanların buralardan geçmesi, konaklaması bölgedeki ticari hayatı canlandırmasının yanında, kültürel hayata da katkı sağladığı söylenebilir.¹²

Arapgir Karadeniz Bölgesi-Güneydoğu Anadolu Bölgesi-Kerkük-Bağdat yolu üzerindeki bir noktada bulunmaktadırlar. Seyahat edenlerin tarih boyunca geçmek zorunda olduğu bir bölge olması sebebiyle, ticari ve kültürel olarak canlılığını tarih boyunca sürdürmüştür. Günümüzde ise bölgeye bahsettiğimiz güzergahta yapımı devam eden karayolunun bu süreci devam ettireceğini tahmin etmekteyiz. Yörede yetişen "Köhnü Üzümlü" ilçeye önemli bir gelir sağlamaktadır. "Reyhan" isimli bitki diğer bölgelerdeki yeşil renginden farklı olarak Arapgir'de yöreye has mor renge çalan bir renkte yetişmekte ve türkülerde sıklıkla karşılaşılmaktadır. Arapgir'e bağlı Onar Köyü Alevi-Bektaşî inancına bağlı olması nedeniyle özellikle dini inançlar bakımından özel köydür. Horasan Alperenlerinden Şeyh Hasan Onar'ın bu köye yerleşmesi ve türbesinin bu köyde bulunması nedeniyle halk inançları bakımından renkli bir köydür. Yörede tahta çivili ayakkabı ise diğer bir zenginliktir.¹³

1.2. Elazığ Hakkında Genel Bilgiler

1.2.1. Tarihi ve Coğrafi Konumu

Yeni kurulan şehir önceleri eyalet ve bilahare vilayet merkezi olmuş, bir ara Diyarbakır vilayetine bağlı bir Sancak haline gelmiştir. 1875'de Müstakil Mutasarrıflık, 1879'da da tekrar vilayet olmuştur. Osmanlı devletinin son yıllarında Malatya ve Dersim Sancakları da buraya bağlanmış 1921'de bu iki sancakta Elazığ'dan ayrılmıştır. Sultan Abdülaziz'in tahta çıkışının 5. yılında Hacı Ahmet İzzet Pasa devrinde buraya tayin edilen Vali İsmail paşanın teklifi ile 1867 yılında "Mamurat ül -Aziz" adı verilmiştir. Fakat telaffuzu güç olduğundan halk arasında kısaca "El Aziz" olarak

¹² Sertan Demir, *Arapgir Yöresi Müzik Kültürü*, Malatya, 2015, s. 22,23.

¹³ Sertan Demir, *Arapgir Yöresi Müzik Kültürü*, Malatya, 2015, s.23,24.

söylenegelmiştir. Atatürk'ün 1937 yılında şehire teşrifleri sırasında "Azık İli" anlamına gelen "Elazık" adı verilmiş, bu isim daha sonra "Elazığ"a dönüşmüştür.¹⁴

Doğudan Bingöl, batı ve güneybatıdan Malatya, kuzeyden Tunceli, kuzeybatıdan Erzincan, güneyden Diyarbakır illeri ile çevrili, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat havzasında yer alan bir ilimizdir.¹⁵

Elazığ, şehir olarak 1834 yılında Doğu Anadolu'nun tarihi Harput Kalesi'nin bulunduğu tepenin eteğinde, o yıllarda Harput'un bir mezrası olan ve "Mezre" diye bilinen ovada kurulmuş yeni bir şehirdir. Bunun yanında bölgenin tarihi oldukça eskidir. Doğu Anadolu Bölgesinin önemli merkezlerinden biri olan Elazığ, kültür hayatı ve yerleşme tarihi açısından büyük önem arz eder.¹⁶

Elâzığ ili, MÖ 3000'li yıllarda kurulduğu sanılan, Harput kentinin ovadaki devamıdır. Bu nedenle yıllarca Harput denmiştir. Büyük Selçuklu hâkimiyetinin Anadolu'ya kayması ile Harput'un Türk yurdu olmasında en önemli savaşın Malazgirt Meydan Muharebesi olduğuna şüphe yoktur. Nitekim Harput ve çevresi Malazgirt muharebesinden sonra Türklerin eline geçmiş olup yörede Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olarak Çubukoğulları Beyliği kurulmuştur (1085). Harput'un Türkler tarafından alınmasına kadar sadece müstahkem bir kale hüviyetinde kalan bu yer Türklerle beraber büyüyen bir şehir haline gelmiştir.¹⁷

1.2.2. Kültürel Özellikleri

Bugünkü Elazığ'ın tarihi yerleşim yeri olan Harput, Osmanlı Devleti zamanında en olgun dönemini yaşamış ve Doğu Anadolu'nun önemli ticaret merkezi olmuştur. İpekçilik ve maden işletmeciliği oldukça gelişmiştir. Harput medresesinde çok sayıda âlim ve sanatkâr yetişmiştir. Yöre insanı divan edebiyatı konularına hakim olmuş, Fuzuli ve Nedim gibi şairlerin şiirlerini bestelemişlerdir. Medrese kültürü ile kır kültürü birbirini derinden etkilemiş, aydın-halk tezdadı önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. Bu dönemde şehir kültürü ile halk kültürünün kaynaşması sonucu da bir müzik kültürü ortaya çıkmıştır.¹⁸

Folklor bakımından yurdumuzun en zengin yörelerinden biri olan Elazığ'ın köylerinde ilçelerinde ve il içerisinde yaşama biçimi gelenek ve göreneklerine bağlı

¹⁴ <http://www.elazig.bel.tr/elazig.php?CID=16>

¹⁵ Sebahattin Sivrikaya, a.g.e., s.17

¹⁶ Sebahattin Sivrikaya, , a.g.e. s. 23

¹⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/El%C3%A2z%C4%B1%C4%9F>

¹⁸ Savaş Ekici, *Elazığ Harput Müziği*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2009, s.19,20

olarak sürdürülmektedir. Elazığ insanının en büyük özelliği yardımsever olmasıdır. İmece yaygın olduğundan Harput'ta yapılan eserlerin büyük çoğunluğu halkın yardımlaşması ve dayanışması sonucu oluşmuştur. Kışın evlerde “Püsün toplantıları” ile birlikte her türlü eğlence ve organizasyonları içine alan en geniş ve zengin toplantıları ise “Kürsü başı” sohbet ve eğlenceleriydi. Kürsü başlarındaki kürsüler yüksekliği elli- altmış cm civarı, kenar uzunluğu altmış cm ile iki metre arasında değişen kare şeklinde bir masadır. Kürsülerin üzerine özel olarak yaptırılmış büyükçe yorganlar ve halı örtülür. Bu örtü ayakları tamamen kapatır. Kürsünün iki tarafına “Sedir” diğer iki tarafına da büyük minderler konularak seviye yükseltilir.¹⁹

Bu geleneklerden başka Harput'ta bütün mahallelerde “oda işletme adeti” vardı. Zengin konaklarında selamlık daireleri orta halli ailelerin evlerinde ise genelde “selamlık odaları” bulunurdu. Odaların her birinin ayrı ayrı devamlıları vardır. Ancak her odanın müdavimleri ise aynı kişilerdi. Selamlık odalarında sesleri güzel kimseler tarafından Ahmedîye, Mahmudîye, Kıyas-ı Enbiya kitapları, Emrah, Nevres, Fuzuli Külliyyatından parçalar okunur, hikâyeler masallar efsaneler, savaş anıları anlatılırdı.²⁰

---

¹⁹ Sebahattin Sivrikaya, *Notalarıyla Elazığ Yöresi Halk Oyunları Müzikleri*, Elazığ Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, İstanbul, 2002, s.18.

²⁰ Sebahattin Sivrikaya, *a.g.e.*, s. 21.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAPGİR VE ELAZIĞ TÜRKÜLÜ OYUNLARINDA GIYİLEN ELBİSELER VE KULLANILAN ÇALGILAR

2.1. Arapgir Türkülü Oyunlarında Giyilen Elbiseler

Giyim insanoğlunun var olduğu günden bu yana yemek, üremek ve barınmak gibi doğa koşullarından da korunmak gereksinimi ile doğan ve günümüze değin çeşitli değişmelere uğramasına karşın asıl amacını yitirmeyen toplumsal bir olgudur. Bir evin bir mekanın döşenmesi ve mimari biçimlerde olduğu gibi giyim de insanın doğal ve sosyal çevre ilişkisini yansıtan bir araçtır. Tarihsel açıdan bakıldığında; giyim, olay, yer ve dönem belirleyen bir olgudur. Kısaca giyim; sosyal antropoloji açısından bakımından geleneksel kültürlerde yaşam biçimlerine göre değişiklik gösteren maddi, manevi bir kültür ürünüdür.²¹

Kültürel hayat içerisinde giyim-kuşam bölgeye yönelik özelliklerle biçimlendirilmiştir. Cumhuriyet dönemiyle beraber, erkek kıyafetinde değişmeler olmuş, kadın kıyafeti ise ağır bir gelişim göstererek, sosyal yapıya uyum sağlayarak bir gelişim yaşamıştır. Geleneksel giyimde pamuklu, yünlü dokumalar ağırlık taşımaktadır. Ev tezgâhlarında dokunan Arapgir Kemhası²², çulfa²³ tezgâhlarında dokunan şalvarlıklar, abalar, göyneklikler giyimin ana malzemesi olmuştur. Günümüzde kullanılan Arapgir İlçesi Halk Oyunları Giysileri aşağıda özetlenmiştir.

2.1.1. Kadın Giysileri

Şalvar: İpekli veya pamuklu kumaştan, dökümlü şalvar. Bel kısmı uçkur ile büzülmüştür.

İçlik: İpekli veya pamuklu kumaştan, yakası yuvarlak, önü açıktır.

Üçetek: Arapgir’ de üç etek ve üç beşli diye bilinen üç etek, kolları uzun, az yırtmaçlıdır. Belden aşağıya doğru genişleyen eteğin önü tamamen açıktır. Etek üç parça görünümü almaktadır. Bel bağı olarak (3-4 cm) genişliğinde kumaş üzerine tığ işi işlenmiş bir kuşak bağlanır.

Ayakkabı: Siyah renkli yemeni giyilir.

²¹ Ayten Sürür, *Ege Bölgesi Kadın Kıyafetleri*, Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1983, s. 6.

²² **Kemha:** Bir çeşit ipek kumaş

²³ **Çulfa:** Dokuma

Çorap: Arapgir ilçesi ve köylerinde örülen çorap önemli bir yer tutmaktadır. Çorap yörede kadın el sanatı olarak görülür. Kadın, erkek ve çocuk çorapları ayrı olarak örülür. Kullanılan ipliğin cinsine göre çorap; yün çorap, keçi kılından örülen çorap, desenli ve desensiz örülür.

Baş Süslemesi: Oyalı yazma veya bordo çuhadan fes veya oyalı yazma fesin üzerine, oyalı yazma veya gümüş tepelik ve bu tepeliğin üstüne oyalı yazma da bağlanabilir.

Resim 1: Arapgir Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Bayan)

2.1.2. Erkek Giysileri

Ayakkabı olarak siyah renkli yemeni giyilir. Ayrıca yörenin geleneksel el sanatlarından biri olan tahta çivili ayakkabı giyilir. Ayakkabının yüzü hakiki deriden, tabanı sığır kösesinden, iç astarı ise meşinden yapılmaktadır. Bu ayakkabıları farklı kılan ise köselenin yapıştırmak ya da dikilmek yerine tabana gürgen ya da fırınlanmış kayın ağacından yapılan 4-5 milimetre boyunda ahşap çiviler monte edilmesidir. Yöre el sanatlarının bu ürünü ayakkabının sağlamlığı ve otantik değer nedeniyle günümüzde de hala kullanılmaktadır. Şalvar beli uçkur ile büzülen paçaları dar, üst kısmı geniş olan bir giysidir. Düz beyaz veya çizgili pamuklu kumaştan gömlek giyilir. İçlik adı verilen bu gömlekler yakalı veya yakasız hakim yakadır. Gömleğin üzerine avcı yeleği giyilir, bele bel kuşağı denilen “Şal Kuşak” bağlanır. Ayağa yün örme çorap giyilir. Başa sekiz köşe şapka giyilir.²⁴

²⁴ Sertan Demir, *Arapgir Yöresi Müzik Kültürü*, Bilsam Yayınları, İstanbul, 2015, s. 25.

Resim 2: Arapgir Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Erkek)

2.2. Arapgir Türkü Oyunlarında Kullanılan Çalgılar

Arapgir Coğrafi olarak Malatya ve Elazığ'a yaklaşık aynı mesafede bulunmaktadır. Bundan dolayı da Arapgir halkı, her ki şehirle de ilişkilerini günümüzde de devam ettirmektedir. Bu özelliğinden dolayı önemli bir kültür merkezi olan Harput'un Arapgir yöresi müzik kültüründe önemli etkileri görülmektedir.²⁵

Arapgir'in Elazığ ile ilişkilerinin olduğu bölgelerde klarnet kullanırken, Sivas ile ilişki kuran bölgelerinde zurnayı görmek mümkündür. Bunun sebebi de Arapgir'in Sivas'a sınır olan bölgelerinde ise Sivas ile ilişkilerinin etkilerini görmek mümkündür.

Yörede kullanılan çalgıların başında klarnet, cümbüş, keman, asma davul kullanılmaktadır. Alevi köylerinde ise bağlama, zurna en fazla kullanılan sazlardandır.²⁶

2.2.1. Vurmalı Sazlar

Davul: Kasnak yüksekliği (çapı) 75 cm. olan Arapgir davulu mehter davuluna benzemektedir. Normal büyüklükte olan bu sazın kasnağına geçirilen deri; Keçi ya da Oğlak derisidir. Tokmak ve çubuklar melhem veya kiraz ağacından yapılır. Tokmak 20 cm. boyunda ve uç kısmı top şeklindedir.

²⁵ M. Ragıp, Gazimihal, *Türk Nefesli Çalgıları, Türk Ötükü Çalgıları*, Kültür Bakanlığı Mifad Yayınları, Ankara 1975. s. 21.

²⁶ Sertan Demir, *a.g.e.*, s. 27,28.

Tef: Yöresel olarak “ Def ” de denilen bu saz 30 cm çapında ve daire şeklindedir. 10 cm genişliğinde bir kasnağa geçirilmiş deri ve 15-20 adet zilden oluşur. Çok yaygın bir şekilde kullanılır.

Daire: Defin büyüğü olan daire 60 cm çapında ve zilsizdir.

Dömbek: “ Dönbek” de denilen bu saz darbukanın topraktan olanıdır.

Nefesli Sazlar

Zurna: Günümüzde de kullanılan bir halk sazıdır. 40 cm boyunda, yedi perdeli bir saz olan zurna, kayısı ağacından yapılır. Üflenene kısmında karniş bulunmaktadır.

Kaval: 50-60 cm boyunda kayısı ağacından yapılan ve sekiz delikli olan bu saz dilli ve dilsiz olarak ikiye ayrılır.

2.2.2. Tezeneli Sazlar

Bağlama, Ut, Cümbüş, Tambur, Kemandır. Ayrıca yörede yaygın olarak kısa sap bağlama çalınmaktadır.

Yukarıda sıraladığımız sazlardan bugün halk oyunlarında kullanılanlar; Davul-Klarnet, Davul-Zurna, Dömbek-Kaval ve Dömbek-Zurna ikilidir.

Resim 3: Arapgir Klarneti ve Davulu

2.3. Elazığ Türküleri Oyunlarında Giyilen Elbiseler

“Erkek” ve “Kadın” olmak üzere ikiye ayrılan Elazığ Halk Oyunları Giysileri hakkındaki bilgileri aşağıya alıyoruz:

2.3.1. Erkek Giysileri

Erkeklerin başlarına, “Fes” takılır, üstüne de mendil büyüklüğünde “Puşu”²⁷ bağlanır. Yaşlılar, “Yazma” bağlarlar. Paçaları dar, üst kısmı geniş, beli uçkur ile büzülen “Çuha Şalvar” giyilir. Düz beyaz veya siyah-beyaz renkte çizgili pamuklu kumaştan içlik veya “Geyme”²⁸ adı verilen bir iç gömlek giyilir. Bu gömlek, kollu, yakasız ve hâkim yakadır. Gömleğin üzerine, şalvarın kumaşından “Avcı Yeleği”

²⁷ **Puşu:** Başa sarılan, çevresi saçaklı ipek örtü

²⁸ **Geyme:** Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey.

giyilir. Bele, beyaz veya “Acem Kuşığı “ denilen şal kuşak bağlanır. Ayağa, “Poçikli Çarık”²⁹ ve yün örme çorap giyilir.

Resim 4: Elazığ Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Erkek)

2.3.2. Kadın Giysileri

Bu oyunlarda giyilen giysiler Harput kadınının en eski giysi tipidir. Bu tip giysiyi, bugün de dağ köylerinde görmek mümkündür. Yaklaşık 150-200 sene öncesinde de bu tip giysinin hâkim olduğu bilinmektedir. Bu giysi, üç parçadan meydana gelmektedir:

Şalvar: İpekli veya pamuklu kumaştan yapılmaktadır. Dökümlü olarak ayak bileklerine kadar inmekte, bel kısmı, uçkurla büzülmektedir.

İçlik: İpekli veya pamuklu kumaştan yapılan bu giysinin yakası yuvarlak ve önu açıktır.

Üçetek: Sim işlemeli kalın ipekli kumaştan veya kadifeden yapılmaktadır. Kolları uzun, bilezikli ve çok az yırtmaçlıdır. Yırtmaçlı kısım kopçayla tutturulmuştur. Yakası, bele kadar “V” biçimindedir. Belde, iki “Kopça”³⁰ ile “Brit”³¹ iliklenmiştir. Belden aşağıya doğru genişleyen eteğin önu, tamamen açıktır. Yanları ise, kalça

²⁹ **Poçikli Çarık:** Ayağa giyilen deriden yapılan ayakkabı

³⁰ **Kopça:** Bir giysinin iki yanını bitişirmeye yarayan ve metal bir halka ile bir çengelden oluşan araç

³¹ **Brit:** Düğmeyi iliklemek için kumaş veya iplikten yapılmış özel bir ilik türü

altından yırtmaçlıdır. Böylece etek, üç parça görünümü, alttan almaktadır. Bele, “Belbağı”³² bağlanmaktadır.

Kadınlar, “Postal” adı verilen ayakkabı giyerler. Çorap olarak da, yazın iplik, kışın ise yün çorap giyilmektedir.

Baş süslemesi ise şu şekildedir: Uzun saçlar ortadan ayrılmakta, arkada küçük parçalara bölünerek örülmektedir. Yanlarda, birer tutam saç kulak hizasında kesilip, zülûf bırakılmaktadır. Saç uçlarına “Humpul” denilen saç süslemesi takılmaktadır. Başa bordo çuhadan fes, fesin üzerine de gümüş tepelik konulmaktadır. Fese tutturulmuş uzun saç görünümünde, ipek saçlık bulunmaktadır. Fesin alt kısmına, yörede “Kıntık” adı verilen “Oyalı Krep”³³ bağlanır. Bunların üzerine, oyalı yazma veya tülbent örtülür.

Oyun giysilerinde kullanılan **takılar** da şunlardan ibarettir: Göğüs üzerine çaprazlama dizilen beşi “Beşibirlik” dizisi, camdan bilezik, “Şeve Gümüş”³⁴ veya altın küpe ile yüzük.

Resim 5: Elazığ Halkoyunlarında Giyilen Elbiseler (Bayan)

2.4. Elazığ Türküleri Oyunlarında Kullanılan Çalgılar

Elazığ, kullanılan sazlar açısından diğer illerden farklılık arz etmektedir. Davul, Zurna, Tef, Kaval ve Bağlama gibi halk sazlarının yanı sıra bugün, Keman, Ut, Tambur, Klarnet ve Kanun gibi Türk Sanat Müziği Sazları da Elazığ Halk Müziği’ne dâhil

³² **Belbağı:** 3-4 cm eninde olup, tığ işi ile kumaş üzerine işlenmiş kuşak.

³³ **Krep:** Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir tür ince kumaş

³⁴ **Şeve Gümüş:** Kadınların bele taktığı kemer üzeri sırma süslü, renkli mücevherlerle sülenmiş takılar

olmuştur. Bu farklılığın da, bölgede uzun yıllar yaşayan Ermeni toplumunun bu sazları tercih edip kullanmalarından kaynaklandığını tahmin etmekteyiz.

Bu konuyla ilgili diğer bir yorum da şu şekildedir;

Eski Türk geleneğinde Türklerin para karşılığı saz çalması ayıp karşılandığından, düğün-dernek ve eğlencelerde bu işi azınlık mensuplarının yapması, müzik icraları esnasında da Klarnet, Ut ve Kanun gibi Batı sazlarını kullanmaları ve zamanla yöre insanının bu sazları benimsemesine ve mahallî çalgılar haline gelmesine yol açmıştır.

Yörede kullanılan sazları şu şekilde tasnif etmemiz mümkündür:

2.4.1. Vurmalı Sazlar

Davul: Kasnak yüksekliği (çapı) 75 cm. olan Elazığ davulu mehter davuluna benzemektedir. Normal büyüklükte olan bu sazın kasnağına geçirilen deri; Keçi ya da Oğlak derisidir. Tokmak ve çubuklar melhem veya kiraz ağacından yapılır. Tokmak 20 cm. boyunda ve uç kısmı top şeklindedir.

Tef: Yöresel olarak “ Def ” de denilen bu saz 30 cm çapında ve daire şeklindedir. 10 cm genişliğinde bir kasnağa geçirilmiş deri ve 15-20 adet zilden oluşur. Çok yaygın bir şekilde kullanılır.

Daire: Defin büyüğü olan daire 60 cm çapında ve zilsizdir.

Dömbek: “ Dönbek” de denilen bu saz darbukanın topraktan olanıdır.

Resim 6: Elazığ Davulu ve Tokmağı

2.4.2. Nefesli Sazlar

Klarnet: Yöresel adı “Gırnata” ya da “Kırnata” olan bu saz, Türkiye’ye girdiği andan itibaren Harput’a da girmiştir. Düğünlerin baş sazıdır. Elazığ Müziği’nde, “Sol Klarnet” kullanılır.

Zurna: Günümüzde de kullanılan bir halk sazıdır. 40 cm boyunda, yedi perdeli bir saz olan zurna, kayısı ağacından yapılır. Üflenlen kısımda karniş bulunmaktadır.

Kaval: 50-60 cm boyunda kayısı ağacından yapılan ve sekiz delikli olan bu saz dilli ve dilsiz olarak ikiye ayrılır.

Çığırma: Yörede “Cırıtma” adıyla da bilinen bu saz altı perdeli kavala benzer. 20-30 cm boyundadır. Kartalın kanat kemiğinden yapılan çığırma imal edeni bulunmadığı için pek nadir bulunur. Çığırma kartal kanadı bulmak zor olduğundan, teneke ve sarı madeni levhalardan yapılır.

Resim 7: Elazığ Klarneti

2.4.3. Tezeneli Sazlar

Bağlama, Ut, Cümbüş, Tambur, Keman ve Kanun’dur.

Yukarıda sıraladığımız sazlardan bugün halk oyunlarında kullanılanlar; Davul-Klarnet, Davul-Zurna, Dümbek-Kaval ve Dümbek-Çığırma ikilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAPGİR VE ELAZIĞ TÜRKÜLÜ OYUNLARININ İNCELENMESİ

3.1. Elazığ Türküleri Oyunları

Elazığ yöresi halk oyunlarının, oyun grupları içinde “halay” grubunda ele almak gerekir. Elazığ yöresi halk oyunları içinde “Bar” özelliği gösteren oyunlar varsa da bunlar çok azdır. Ancak çeşitli karşılama örneklerine sıkça rastlayabiliriz. Elazığ yöresi halk oyunları halay grubu içerisinde diğer yörelere göre farklılık gösterir. Oyun melodisi ve ritmik yapı bakımından diğer illere göre daha ağır ve estetik olduğu göze çarpar. Az miktarda çok hareketli oyunlar da vardır. Elazığ yöresi halk oyunlarını incelediğimizde müziklerinin zengin ezgi yapısının yanında oyun figürlerinde de bir zenginliğe sahip olduğunu ve her oyun figürüne karşılık müzik formunun da bulunduğunu çoğu oyunların da müzik-oyun formu bütünlüğünün korunduğunu görürüz. “Delilo, Büyük Ceviz, Güvercin, Avreş, Tamzara, Temir Ağa vb.”³⁵

Elazığ yöresinde oynanan türkü oyunları;

- Şirvan hoyratı,
- Çaydaçıra yanyor,
- Bizim bağın kıracı,
- İsfahan da han işlerim,
- Delilo,
- Büyük cevizin dibi,
- Fatmalı (Nure),
- Tamzara,
- Güvercin,
- Leblebici

3.2. Arapgir Türküleri Oyunları

Arapgir, Erzincan-Kemaliye, Elazığ-Ağın, Malatya-Arguvan, Sivas-Divriği, Tunceli-Çemişgezek’in kesişim noktasında bulunan bir merkezdir. Bu merkez tarihte fazlaca önemsenmesine karşın, günümüzde bu özelliğini kaybettiği söylenebilir. Yöre

---

³⁵ Sebahattin Sivrikaya, *a.g.e.*, s. 28.

halkı ve yerel yönetim kendi çabalarıyla dikkatleri bu yöne çekmeye çalışsa da bu çalışmalar bölge dışında hak ettiği tepkiyi aldığı söylenemez. Derlediğimiz türkölü oyun müzikleri genellikle türkölü formuna ait türdendir. Derlemelerimizde yöre çalışmalarımızda daha çok tespit ettiğimiz notaya alınan türkölü oyunlar,

- Büyük cevizin dibi,
- Leblebici,
- Tamzara,
- Epeler,
- Ahmeşenin dibi kuyu,
- Kaleden Kaleye şahin uçurdum,
- Leylani (Leylana),
- Mandır,
- Pertek oyun türkölüsü,
- Oğlan oyunu,
- Reyhan Evlek evlek (Gecegölü olukludur),
- Bahçeye indim ki gülleri derem

3.3. Elazığ ve Arapgir’de Ortaklaşa Oynanan Türkölü Oyunlar

Arapgir coğrafi olarak Malatya ve Elazığ’a yaklaşık aynı mesafede bulunmaktadır. Bundan dolayı da Arapgir halkı her iki şehirle de ilişkilerini günümüzde de devam ettirmektedir. Bu özelliğinden dolayı önemli bir kültür merkezi olan Harput’un Arapgir yöresi oyun kültüründe önemli etkileri görölmektedir. Türkölü oyunlar her iki yörenin de ortaklaşa müzikal analiz, ritmik analiz, figüratif analiz bakımından özelliğini her iki yörede göstermektedir. Her iki yörede de klarinet, cümbüş, mehteran davulu, zurna, ortaklaşa ve yaygın olarak kullanılmaktadır.³⁶

Elazığ yöresinde oynanan bir kısım oyunların Erzincan, Kemaliye(Eğın) Malatya, Tunceli, Çemişgezek...gibi yörelerde aynı ad, benzer melodi ve figürlerle oynanması ve varyant teşkil etmesi tarihi ve coğrafi açıdan bu yörelerin önceleri Harput Sancağı’na ve Elazığ vilayetine bağılı birer merkez olmalarıyla izah edilebilir. Yine

³⁶ Sertan Demir, *Arapgir Yöresi Müzik Kültürü*, Bilsam Yayınları, İstanbul, 2015, s. 28.

Tamzara, Delilo, Temir Ağa, Çepik gibi oyunların da başka yörelerde oynanması çeşitli nedenlerle etkileşimlerin, yakınlaşmaların ve kaynaşmaların sonucudur.³⁷

Elazığ ve Arapgir’de ortaklaşa oynanan türkülü oyunlar,

- Çaydaçıra yanıyor,
- Büyük cevizin dibi
- Tamzara veya Tanzara oyunu
- Delilo,
- Leblebici
- Pertek oyun türküsü aynı melodi ile oynanmaktadır.

3.3.1. Ortak Oyunların Folklorik İncelemesi

Elazığ ve Arapgir yöresi türkülü oyun müzikleri Karşılaştırmalı İncelenmesi konulu çalışmamızda Elazığ ve Arapgir’de oynanan türkülü halk oyunlarının özellikle Arapgir ilçesinde türkülü halk oyunlarının derlenmesi ile başlanmıştır. Her iki yörenin müzikal analizleri, figüratif analizleri, makamsal analizleri, giyim ve kuşamda benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tablolarda Elazığ ve Arapgir’de oynanan oyunlardan ortak olanları cinsiyet, tutunma şekilleri, çizgi formları, adımlar, figürler, kullanılan malzemeler ve müzik yönünden benzerlikleri ve farklılıkları saptanarak karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

---

³⁷ Sebahattin Sivrikaya, *a.g.e.*, s. 22.

3.3.1.1. Çayda ıra Oyununun Karşılaştırmalı İncelemesi

ÇAYDA ÇIRA OYUNU		
	ELAZIĞ/MERKEZ	ARAPGİR
OYUNUN ADI	ÇAYDA ÇIRA	ÇAYDA ÇIRA
OYUNCULARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİ	Erkek ve Kadınlar tarafından oynanmaktadır.	Erkek ve Kadınlar tarafından oynanmaktadır.
TUTUNMA ŞEKİLLERİ	Oyunda tutuşma yoktur. Araçlı oyunlar gurubundandır. Araç olarak oyuncuların ellerinde tabaklar bulunur. Tabakların içerisinde mumlar bulunur.	Oyunda tutuşma yoktur. Araçlı oyunlar gurubundandır. Araç olarak oyuncuların ellerinde tabaklar bulunur. Tabakların içerisinde mumlar bulunur.
OYUNUN OYNANIŞ ŞEKLİ	Oyuncular oyuna düz çizgiden başlarlar. Oyun daire şeklini alır. Düz çizgiye geçilir. Düz çizgide oyun sonlanır. Veya oyuncuların oyun alanının dışına çıkmasıyla oyun sonlanır.	Oyuncular oyuna düz çizgiden arka arkaya veya yan yana oyuna başlarlar. Oyun daire şeklini alır. Düz çizgiye geçilir. Düz çizgide oyun sonlanır. Veya oyuncuların oyun alanının dışına çıkmasıyla oyun sonlanır.

OYUN	FIGÜR ANALİZİ	<p>Oyun sağ ayak ile başlar. Düzenli yürüyüş ile devam eder. Oyun daire şeklini aldığı anda sağ ayak önde sol ayak sağ ayağın arkasında çapraz, üç adım sağ ayak ile daire içerisine iki adım dairenin dışında figür ile, sonra oyun düz çizgiye geçilir. Daire içerisinde oyuncuların oturmuş ve kalkış ellerde tabaklar, kollar omuz hizasında veya eller aşağıda karın boşluğunda tutuş figürleri. Oyuncuların yan yana dizilişi elde bulunan tabakları düzenli bırakış ve ayağa kalkış figürleri. Oyuncuların beraber aynı sırada arkaya doğru yürüyüş el vurarak (alkış) oyunu sonlandırması. Adım ve figürlerde oyunda tasavvufi bir konu işlercesine ve bir arayış izlenmektedir.</p>	<p>Arapgir'de oynanan çayda çıra oyunu figüratif olarak Anonim özelliğini kaybetmeyip Elazığ ve yöresinde oynanan Çayda çıra oyunundaki figüratif yapıyla aynı olup değişik figüratif yapıya rastlanmamaktadır.</p>
	FARKLILIKLAR	<p>1) Elazığ'da oynanan Çayda Çıra Oyunu (Şirvan Hoyrat) Gelin Hoyrat'ı ile başlayıp Çayda Çıra oyununun melodisiyle devam eder. Oyuncular çıra tabakalarını yere bırakıp, alkış vurarak ayağa kalkış hareketinde</p>	<p>1) Arapgir'de oynanan çayda çıra oyunu (Şirvan Hoyrat) Gelin Hoyrat'ı ile başlamayıp aynı zamanda Bizim bağın kıracı melodisi zaman içerisinde unutulmuştur. Oyunun</p>

	<p>(Bizim Bağın Kıracı) melodisiyle oyun sonlandırılır.</p> <p>2) Elazığ y6resinde Oynanan ayda ıra Oyununda Oyuna başlarken Okuyucu tarafından okunan şirvan Hoyrat ya da Gamzedeler de diye bilinen hoyrat ile oyuna başlanılır.</p> <p>3) Geçen zaman ve mekan içerisinde çayda ıra oyununda fig6ratif zenginlik artmıştır.</p>	<p>başlangıcından bitimine kadar çayda ıra oyunu melodisi kullanılır.</p>
	<p>BENZERLİKLER</p> <p>1) Oyunda oyuncular birbirleri ile tutuşsuz oynarlar.</p> <p>2) Oyunda sekme, hoplama, sıçrama fig6r6 yoktur.</p>	<p>1) Oyunda oyuncular birbirleri ile tutuşsuz oynar oyuncuların ellerinde ıra tabağı ve tabakların 6st6nde mumlar bulunur.</p>
	<p>AKSESUARLAR</p> <p>1) Oyuncuların ellerinde ıra tabağı ve tabakların içerisinde mumlar bulunur.</p> <p>2) Oyuncuların ellerinde mendil bulunur.</p>	
	<p>M6ZİK</p> <p>1) Oyuna eşlik eden algılar davul, klarnet- davul, zurnadır.</p> <p>2) şirvan makamındandır.</p> <p>3) 10/8 zamanlı karma usuld6r.</p>	<p>1) şirvan makamındandır.</p> <p>2) 10/8 zamanlı karma usuld6r.</p>

3.3.1.2. Delilo Oyununun Karşılaştırmalı İncelemesi

DELİLO OYUNU		ELAZIĞ/MERKEZ	ARAPGİR
OYUNUN ADI		DELİLO	DELİLO
OYUNCULARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİ		Erkek ve Kadınlar tarafından oynanmaktadır.	Erkek ve Kadınlar tarafından oynanmaktadır.
TUTUNMA ŞEKİLLERİ		Serçe parmaklardan tutuş ile oyun başlar. Oyun sonuna kadar devam eder.	Serçe parmaklardan tutuş ile oyun başlar. Oyun sonuna kadar devam eder.
OYUNUN OYNANIŞ ŞEKLİ		Düz çizgiden oyun başlar. Öne ve arkaya doğru yürüyüş ile oyun devam eder.	Düz çizgiden oyun başlar. Yarım daire şeklinde oyun devam eder ve düz çizgide oyun sonlandırılır.
OYUN	ADIMLAR VE FİGÜRLER	Oyun sağ ayak ile başlar. Sağ ayak parmak ucu ile yerinde vurgular. Öne çapraz yürüyüş, düz yürüyüş, çift sol, çift sağ yürüyüş. Kız ve erkelerin dönüş figürü.	Oyun sağ ayak ile başlar. Dört adım öne ve dört adım arkaya yürüyüş ile oyun sonlanır.
	FARKLILIKLAR	1) Oyunda sekme figürü vardır. 2) Oyunda oyuncuların 360 derece dönüş figürü vardır. 3) Oyunda çapraz yürüyüş figürü vardır. 4) Oyunda öne ve arkaya düzenli birbirini takip eden figürler vardır.	Oyunda dört adım öne veya yana ve arkaya yürüyüş figürü vardır.

	BENZERLİKLER	<p>1) Oyunda çökme figürü yoktur.</p> <p>2) Oyunda serçe parmaklardan tutuş vardır.</p>	<p>1) Oyunda çökme figürü yoktur.</p> <p>2) Oyunda serçe parmaklardan tutuş.</p> <p>3) Oyun Elazığ yöresinde Oynanan melodik özelliklerin tamamı uygulanır.</p>
	AKSESUARLAR	<p>Ekip başında ve sonunda mendil bulunur.</p>	<p>Ekip başında ve sonunda mendil bulunur.</p>
	MÜZİK	<p>1) Oyuna eşlik eden çalgılar klarnet, davul-davul, zurnadır.</p> <p>2) Oyun 4/4'lük olarak notaya alınmıştır.</p> <p>3) Oyunda, Çargah'lı, Pençgah'lı, Rast'lı geçkiler vardır.</p>	<p>1) Oyuna eşlik eden çalgılar klarnet, davul-davul, zurnadır.</p>

3.3.1.3. Büyük Cevizin Dibi Oyununun Karşılaştırılması

BÜYÜK CEVİZİN DİBİ OYUNU		ELAZIĞ/MERKEZ	ARAPGİR
OYUNUN ADI		BÜYÜK CEVİZİN DİBİ	BÜYÜK CEVİZİN DİBİ
OYUNCULARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİ		Erkek ve Kadın Oyunu.	Erkek ve Kadın Oyunu.
TUTUNMA ŞEKİLLERİ		Serçe parmakdan tutulur. Sonradan dirsekten tutuşa geçilir.	Serçe parmaklardan tutulur.
OYUNUN OYNANIŞ ŞEKLİ		Oyun düz çizgiden başlar. Öne ve arkaya doğru yürüyüşler vardır.	Oyun düz çizgide başlar. Yarım çember formunda devam eder. Düz çizgide sonlanır.
OYUN	ADIMLAR VE FİGÜRLER	Oyun sağ ayak ile başlar. Sağ ayak parmak ucu ile çapraz yürüyüş, sağ ayak parmak ucu ile düz yürüyüş, sağ ayak parmak ucu ile yörede süpürme diye adlandırılan figür. Kadın, erkek beraber oynandığında 360 derece dönüş figürü vardır. Oyun düz çizgiden başlar, başlangıç noktası düz çizgide sonlanır.	Oyun sağ ayak ile başlar. Yarım çember formunda devam eder. Başlangıç figürüne geçilir. Dört adım ileri ve dört adım arkaya yürüyüş figürü vardır.
	FARKLILIKLAR	1) Oyunda sekme figürü vardır. 2) Oyunda sağa ve sola çapraz yürüyüş figürü vardır.	1) Oyunda figüratif zenginlik olmadığından düz çizgiden yarım daireye geçiş ve oyunun sonlanması vardır.

		3) Oyunda kadın ve erkek beraber oynandığında 360 derece erkek ve kadın dönüş figürü vardır. 4) Yörede çift sol ve çift sağ diye dilinen figür ve süpürme figürü vardır.	
	BENZERLİKLER	1) Oyunda çökme figürü yoktur. 2) Oyun sağ ayak ile başlar. 3) Oyunda serçe parmaklardan tutuş vardır.	1) Oyunda serçe parmaklardan tutuş vardır. 2) Oyunda çökme figürü yoktur.
	AKSESUARLAR	Ekip başı ve sonunda mendil olur. Özellikle beyaz renkte olmasına dikkat edilir.	Ekip başı ve sonunda mendil olur. Özellikle beyaz renkte olmasına dikkat edilir.
	MÜZİK	1) Oyuna eşlik eden çalgılar klarnet, davul ve zurna, davuldur. 2) Oyunun melodik özelliği, oyunda Dügah ve Uşşak'lı kalışlar vardır. Ayrıca sözsüz Oyun Kısmında Neva'da Rast'lı, Dügah'ta Uşşak'lı kalır. 3) Oyun 4/4'lük usülde çalınır ve söylenir.	1) Oyuna eşlik eden çalgılar klarnet, davul ve zurna, davuldur. 2) Eserde Dügah üzerinde Uşşak'lı kalışlar vardır. Makam özelliği yoktur. 3) Oyun 4/4'lük usülde çalınır ve söylenir.

3.3.1.4. Leblebici Oyununun Karşılaştırılması

LEBLEBİCİ OYUNU		ELAZIĞ/MERKEZ	ARAPGİR
OYUNUN ADI		LEBLEBİCİ	LEBLEBİCİ
OYUNCULARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİ		Daha çok erkekler tarafından oynanır.	Daha çok erkekler tarafından oynanır.
TUTUNMA ŞEKİLLERİ		Oyunda oyuncular birbirleri ile tutunmaz. Tutuşsuz oyunlar gurubundan olup araçlı oyunlar gurubundandır. Oyuncuların ellerinde araç olarak (elek) kalbur bulunur.	Oyunda oyuncular birbirleri ile tutunmaz. Tutuşsuz oyunlar gurubundan olup araçlı oyunlar gurubundandır. Oyuncuların ellerinde araç olarak (elek) kalbur bulunur.
OYUNUN OYNANIŞ ŞEKLİ		Oyun düz çizgiden başlar. Oyuncuların hareket yönü serbesttir.	Oyun düz çizgiden başlar. Oyuncuların hareket yönü serbesttir.
OYUN	ADIMLAR VE FİGÜRLER	Oyun sağ ayak ile başlar endamlı ve kıvrak hareketler vardır.	Oyun sağ ayak ile başlar endamlı ve kıvrak hareketler vardır.
	FARKLILIKLAR	Oyunda oyuncunun duygu ve düşüncelerine (oyun anındaki duygu ve düşüncelerine) bağlı olarak vücutta, jest ve mimikte figürlerini oyunun isteğine bağlı değişik figürler yapabilir.	Oyunda oyuncunun duygu ve düşüncelerine (oyun anındaki duygu ve düşüncelerine) bağlı olarak vücutta, jest ve mimikte figürlerini oyunun isteğine bağlı değişik figürler yapabilir.

	BENZERLİKLER	<p>1) Oyunda çökme figürü yoktur.</p> <p>2) Oyunda sekme ve sıçrama figürleri yoktur.</p> <p>3) Oyunun melodik ve ritmik özellikleri benzer.</p> <p>4) Jest, mimik ve diksiyon aynı duygu ve düşünceyi ifade eder.</p> <p>5) Oyunda aynı araç ve gereçler kullanılır.</p> <p>6) Oyunda Neva, Hicaz, Çargah kalıpları vardır. Hüseyini Makamı özelliklerini gösterir.</p>	<p>1) Oyunda çökme figürü yoktur.</p> <p>2) Oyunda sekme ve sıçrama figürleri yoktur.</p> <p>3) Oyunun melodik ve ritmik özellikleri benzer.</p> <p>4) Jest, mimik ve diksiyon aynı duygu ve düşünceyi ifade eder.</p> <p>5) Oyunda aynı araç ve gereçler kullanılır.</p> <p>6) Hüseyini Makamı özelliklerini gösterir.</p>
AKSESUARLAR		Oyuncuların ellerinde (Elek) kalbur bulunur.	Oyuncuların ellerinde (Elek) kalbur bulunur.
MÜZİK		<p>1) Oyuna eşlik eden çalgılar. Davul, klarnet ve davul, zurnadır.</p> <p>2) Oyun 2/4'lük olarak notaya alınmıştır.</p>	<p>1) Oyuna eşlik eden çalgılar. Davul, klarnet ve davul, zurnadır.</p> <p>2) Oyun 2/4'lük olarak notaya alınmıştır.</p>

3.3.1.5. Tamzara Oyununun Karşılaştırması

ÇAYDA ÇIRA OYUNU		ELAZIĞ/MERKEZ	ARAPGİR
OYUNUN ADI		Tamzara	Tamzara
OYUNCULARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİ		Erkek ve Kadın Oyunu	Erkek ve Kadın Oyunu
TUTUNMA ŞEKİLLERİ		Serçe parmaklardan tutulur	Serçe parmaklardan tutulur
OYUNUN OYNANIŞ ŞEKLİ		Oyun düz çizgiden başlar, sağa doğru yürüyüş öne ve arkaya yürüyüşler vardır. Düz çizgide oyun biter.	Oyun düz çizgiden başlar, sağa doğru yürüyüş ve yarım daire şeklinde oyun devam edip düz çizgide oyun sonlanır.
	ADIMLAR VE FİGÜRLER	Oyun düz çizgide sağ ayakla başlar sağ ayak parmak ucu ile öne ve sağa, parmak ucu ile sekiz sayılık vurgular ile devam ederken sağ ayak önde parmak uçları ile sağa sola vurgular vardır. Öne ve arkaya yürüyüşler yarım sekme hareketleri belden kırma figürleri, başlangıç çizgisine geçilerek oyun sonlanır.	Arapgir'de oynanan tamzara oyunu figüratif olarak Anonim özelliğini kaybetmeyip Elazığ ve yöresinde oynanan tamzara oyunundaki figüratif yapıyla aynı olmayıp bir figüratif yapıya oynanmaktadır.
	FARKLAR	1.Oyun sağ ayakla başlamaktadır 2.Oyunda sağ ayak önde tek ayak üstünde sekme figürü vardır 3.Oyunda belden arkaya ve öne kırılma figürleri vardır	Arapgir'de oynanan tamzara oyunu sol ayak ile başlaması oyunun özelliğini gösterir. Ritmik olarak 9/8 lik usulün 3 vuruşluk olması ritmik özelliğini gösterir.

		<p>4.Oyunda serçe parmaklardan tutuş ve dirsekten sağa ve sola el çevirme figürü vardır</p> <p>5.Oyunda öne ve arkaya düzenli ve disiplinli yürüyüş figürleri vardır</p> <p>6.Oyunda jest, mimik ve diksiyon oyunun başlangıcından bitişine kadar kendini gösterir.</p>	
	BENZERLİKLER	Oyunda çökme figürü yoktur.	Oyunda çökme figürü yoktur.

AKSESUARLAR	<p>Ekip başı ve sonunda mendil bulunur özellikle beyaz olmasına dikkat edilir</p>	<p>1.Oyun sol ayakla başlamaktadır</p> <p>2.oyunda serçe ve pençe tutuş vardır</p> <p>3.oyunda sağa ve yarım daireden düz çizgiye geçiş figürü vardır</p> <p>4.oyunda vücut dik olacak şekilde sekme figürü vardır</p> <p>5.oyunun başlangıç hareketi sol ayak olduğundan jest, mimik ve diksiyon kendini sol yöne doğru gösterir</p>
--------------------	---	---

MÜZİK	<p>1.Oyuna eşlik eden çalgılar klarnet, davul ve zurnadır.</p> <p>2.Oyunun melodik özellikleri; hüseyini makam çeşnili kalışlar vardır.</p> <p>uşak ve neva, rast, müsevik geçkiler gösterir.</p> <p>3.Oyun 9/8lik usulü(2+2+2+3) şeklinde çalınır ve söylenir.</p>	<p>1) Oyuna eşlik eden çalgılar davul, klarnet- davul, zurnadır.</p> <p>2) Şirvan makamındandır.</p> <p>3) 10/8 zamanlı karma usuldür</p>
--------------	---	---

3.3.2. Elazığ İli ve Malatya'nın Arapgir İlçesi Türkülü oyunlarının Müzikal ve Makamsal Analizi

Elazığ ve Arapgir yöresinde oynanan oyunları müzikleri de aynı şekilde ortaktır. Bu oyunların müzikal ve makamsal analizleri yapıp, aşağıdaki gibi tablolar haline getirilmiştir.

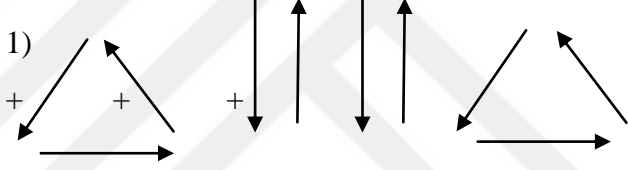
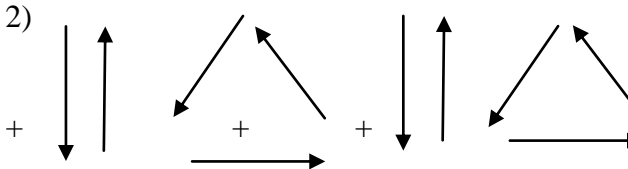
3.3.2.1. Şirvan Hoyrat³⁸

Şirvan hoyrat ya da gelin ağlatma havası da denilen Gelin hoyrat melodisi hoyratın sırasıyla 1, 2, 3 ve 4 ağızları okunur. Şirvan hoyratı çayda çıra oyunu başlamadan okunur. Şirvan hoyratının ezgi açısından sadece Elazığ yöresine ait olması yörede okunan hoyratların diğer yörelerden farklılıklarını ortaya koymaktadır.

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

³⁸ Eserin notası için Bkz. Ekler, s. 80

Tablo 1: Şirvan Hoyrat (Gelin Hoyratı) Oyunu Müzikal Analizi

ŞİRVAN HOYRAT (GELİN HOYRATI)	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Enver DEMİRBAĞ- M.Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkülü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	10/8'lik karma usüldür.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı (3+2+2+3) ve (2+3+2+3) şeklindedir.</p> <p>Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p> <p>1) </p> <p>2) </p>
SEYİR ve MAKAM	Hicaz makamındadır.
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	Re
SES GENİŞLİĞİ	Sol – La

3.3.2.2. Çayda Çıra Yanıyor³⁹

Çayda Çıra oyunu Elazığ'ın Harput bucağından derlenmiştir. Oyun “mumlu dans” adıyla da dünyaca tanınmaktadır. “Çayda Çıra” oyunu hakkında çeşitli efsaneler

³⁹ Eserin notası için bkz. Ekler, s.82

vardır. Ancak, bunlar dilden dile dolaşan çeşitli halk masallarına benzemekte ve diğer şehirlerimizde anlatılan bir varyantı ya da değişikliğe uğramış bir şekli olarak anlatılmaktadır. Oyun orijinali itibariyle aydınlatma amacı güdülerek ortaya çıkmıştır.⁴⁰ Kız, erkek karma oynanan bu oyun karma oynandığı gibi, ayrı ayrı da oynanır. Çayda Çıra oyunu sürekli olarak kendi melodisiyle oynanır. Bu oyunun melodisiyle başka bir oyun oynanmadığı gibi başka bir melodi ile de bu oyun oynanmaz. En az dört beş kişiyle oynanır. Arka arkaya dizilerek bazen tek sıra bazen de daire şeklinde oynanmaktadır. Halay sınıfından çok dini raksa benzemektedir. Taklitli bir oyun olmayan “çayda çıra” hem açık hem de kapalı yerlerde oynanır. Güvey (damat) ya da gelin misafir önüne çıkarılırken damat gezdirmesi (güveği gezdirmesi) geleneği yerine getirilirken oynanır. Tüm oyunlarda başka oynayana “kolbaşı” sonda oynayana “sonbaşı” veya “pocik” denilir. Çayda Çıra oyununun aracı iki tabak ve üçer mumdur.⁴¹

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

---

⁴⁰ Fikret Memişoğlu, *Harput Ahengi*, Tekışık Yayınları, Ankara, 2009, s. 31,32

⁴¹ Türker Eroğlu, “*Elazığ Halkoyunları Üzerinde Folklorik İnceleme ve Karşılaştırma Denemeleri*”, *Kültür Turizm Bakanlığı Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Ankara, 1988, s. 9.

Tablo 2: Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Müzikal Analizi

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Enver DEMİRBAĞ- M.Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkülu Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	10/8'lik karma usüldür.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı(2+3+2+3) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p> <p>1)</p>
SEYİR ve MAKAM	Makamsal yapı itibarı ile hicaz, segah, çargah geçkileri gösterir.
KARAR SESİ	Si b ²
ASMA KALIŞI	Re
SES GENİŞLİĞİ	Sol – Si

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 3: Çayda Çıra Yaniyor Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“ÇAYDA ÇIRA YANIYOR” ESERİ
Karar Sesi	Si b ²
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	8 ses
Pes Sesi	Sol
Tiz Sesi	Sol

Eserde yerinde *uşşaklı* ve *hüseyinli*, *segâhta segahlı* ve *ferahnaklı*, *nevada rastlı* ve *rastta rastlı asma kalışlar* yapılarak si perdesinde karar verilmiştir. Bu eserin *segâh* makamı dizisiyle benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.3. Bizim Bağın Kıracı⁴²

Bizim bağın kıracı veya Bu dere buz bağladı türkülü oyunu. Çayda çıra oyununun son bölüm melodisiyle başlar. Oyuncular ellerinde bulunan çıraları oyun alanına yere bırakırlar. Şeve kırarak, el vurarak yukarı kalkarlar, düzenli bir şekilde dizilişten sonra el vurarak arkaya doğru yürürler ve oyunu sonlandırırılar. Oyunun melodisiyle başka bir oyun oynanmadığı gibi, başka bir oyun melodisiyle oynanamaz

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

⁴² Eserin notası için bkz. Ekler, s.85

Tablo 4: Bizim Bağın Kıracı Oyunu Müzikal Analizi

BİZİM BAĞIN KIRACI	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	10/8'lik karma usüldür.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı (3+2+2+3) ve (2+3+2+3) şeklindedir. Elle vuruluğu ise şu şekildedir.</p> <p>1)</p> <p>2)</p>
SEYİR ve MAKAM	Çargah makamındadır.
KARAR SESİ	Do
ASMA KALIŞI	Mi
SES GENİŞLİĞİ	Sol – Do

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 5: Bizim Bağın Kıracı Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“BİZİM BAĞIN KIRACI” ESERİ
Karar Sesi	Do
Güçlü	Mi
Yeden	Yok
Donanım	Yok
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	6 ses
Pes Sesi	Si
Tiz Sesi	Sol

Eserde yerinde *çargâhlı*, nevada *buselikli* asma kalışlar görülmektedir. Eserin çargâh makam dizisiyle benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

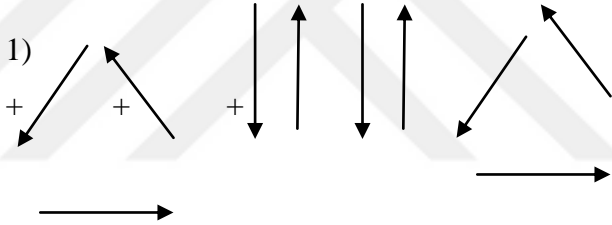
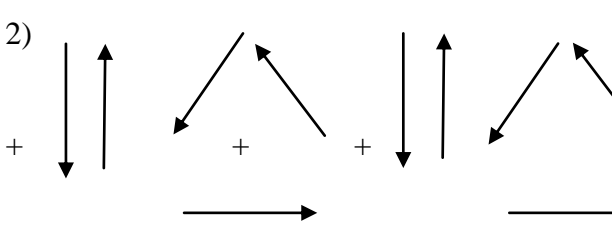
3.3.2.4. İsfahan'da Han İşlerim⁴³

İsfahan oyununun asıl yöresinin Harput olduğu söylenmektedir. Ancak Kerkük tarafında da İsfahan adı verilen bir bölgenin olduğu göz önüne alınırsa oyunun oradan da geldiği söylenebilir. Kaynak kişiler Harput'ta da İsfahan adı verilen bir yerin olduğunu belirtmişlerdir. Ağır tempoda olan bu oyun karşılıklı iki kişi veya grup halinde yalnız kadınlar tarafından oynanır.

⁴³ Eserin notası için bkz. Ekler, s.87

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 6: İsfahan'da Han İşlerim Oyununun Müzikal Analizi

İSFAHAN'DA HAN İŞLERİM	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Adnan ÇİLESİZ
DERLEYEN/NOTA	Salih TURHAN
DERLEME TARİHİ	
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	10/8'lik karma usüldür.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı (3+2+2+3) ve (2+3+2+3) şeklindedir.</p> <p>Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p> <p>1)</p> <p>2)</p>
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Si
ASMA KALIŞI	Re
SES GENİŞLİĞİ	La – Si (7 Ses)

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 7: İsfahan’da Han İşlerim Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“İSFAHANDA HAN İŞLERİM” ESERİ
Karar Sesi	Si
Güçlü	Sol
Yeden	Yok
Donanım	Mi b, Fa #
Ses Değiştirici İşaretler	La #
Seyir Karakteri	İnici - Çıkıcı
Genişleme	Var
Ses Aralığı	9 ses
Pes Sesi	Sol
Tiz Sesi	La

Eser ara nağme kısmında Hüzam makamını işlemiştir. Sözlü kısımda ise önce Segah üzerinde *Segah* ve Neva üzerinde *Hicazlı* kalıplar, sonra Gerdaniye üzerinde *Rast*, Eviç üzerinde *Segah*, Acem üzerinde *Çargah* ve Neva üzerinde *Buselikli* kalıplar gösterir.

Gerdaniye, Eviç, Hisar, Neva, Segâh perdeleri üzerinde Hüzam makamını işleyerek Segâh üzerinde karar verir.

3.3.2.5. Delilo⁴⁴

Harput’ta bu oyuna “Derilo”, “Delilo” gibi adlar verilmektedir. Bu oyun halay bölgesinin hemen her yerinde birbirine benzer özellikleriyle oynanmaktadır. Asıl çıkış konusu hakkında ' bir yargıya varmak mümkün değildir. Delilo oyununun (150-200) yıllık bir geçmişi olduğu söylenmektedir. Türkülü oyun olup; davul-zurna, davul-klarnet eşliğinde oynanır. Oyunun türküsü oyuncular tarafından söylenir. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. Oyun daha çok ayak ve el hareketlerinden oluşur. Bu hareketler vücudun tabii hareketleridir, çevre illerimizin “Delilo” oyunundan biraz daha ağırdır.

⁴⁴ Eserin notası için bkz. Ekler, s.88

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 8: Delilo Oyunu Müzikal Analizi

DELİLO	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Mevlüt CANAYDIN (Klarnet)
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p>
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	Do
SES GENİŞLİĞİ	La – Sol

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 9: Delilo Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“DELİLO OYUNU” ESERİ
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	8 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	La

Eser giriş saz kısmında çargâh üzerinde *çargahlı* kalır. Sözlü kısımda, Çargah üzerinde *çargahlı* kalır. Sözsüz oyun kısmında Hüseyinide *uşşaklı*, Çargahta *Pençgahlı*, Rastta *Rastlı*, Nevada *buselikli*, segahta *segahlı*, dügahta *uşşaklı* kalır. Eser Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

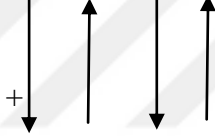
3.3.2.6. Büyük Cevizin Dibi⁴⁵

Harput'tan derlenen bu oyunun aynı adla eskiden Kemaliye ve Arapgir'de oynandığı söylenmektedir. Davul-zurna, davul-klarnet eşliğinde en az iki kişiyle oynanır. Oynayanlar birbirlerinin serçe parmaklarından tutmak suretiyle ve düz sıra halinde oynarlar. Oyun ayrı ayrı oynandığı gibi karma şekilde de oynanır.

⁴⁵ Eserin notası için bkz. Ekler, s.90

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 10: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Müzikal Analizi

BÜYÜK CEVİZİN DİBİ	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Sebahattin SİVRİKAYA- M.Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU-Sebahattin SİVRİKAYA
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÜL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 11: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“BÜYÜK CEVİZİN DİBİ” ESERİ
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Var
Ses Aralığı	9 ses
Pes Sesi	Fa #
Tiz Sesi	Sol

Eser giriş saz kısmında Dügah üzerinde *Uşşaklı* kalır. Sözlü kısımda, Dügah üzerinde *uşşaklı* kalır. Sözsüz oyun kısmında Neva'da *rastlı*, Dügah'ta *uşşaklı* kalır. Eser Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.7. Fatmalı (Nure)⁴⁶

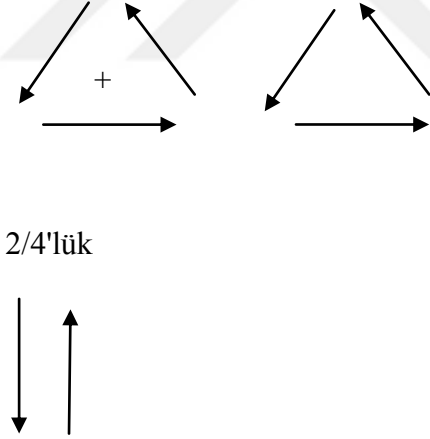
Elazığ'da oynanan ağırlama ve hoplatma olmak üzere iki bölümlü olan türkülü bir halay. 1. Bölüm 6/8 ölçülü ve sözlü; 2.bölüm ise 2/4 ölçülü olup sözsüz ve daha hareketlidir. Oyun 1. ve 2. Bölümler peş peşe iki defa tekrar edilir.⁴⁷

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

⁴⁶ Eserin notası için bkz. Ekler, s.92

⁴⁷ Mehmet Özbek, *Türk Halk Müziği Terimleri Sözlüğü*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2014, s.76

Tablo 12: Fatmalı (Nure) Oyunu Müzikal Analizi

FATMALI (NURE)	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Sebahattin SİVRİKAYA- M.Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU-Sebahattin SİVRİKAYA
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	Eserin Oyun kısmı 6/8'lik (3+3) notaya alınmıştır ve sözsüz oyun kısmı 2/4'lük olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Eser 6/8'lik (türkölü Oyun Bölümü) notaya alınmıştır. Oyun Kısmı 2/4'lük olarak notaya alınmıştır.</p> <p>Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p> <p>6/8'lik</p> <p>2/4'lük</p>
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	Re
SES GENİŞLİĞİ	La-Sol

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 13: Fatmalı (Nure) Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“FATMALI (NURE)” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Sol

Eserin giriş saz kısmında Segâh'ta *segahlı*, Dügahta *uşşaklı* kalışlar vardır. Sözlü kısımda Segâhta *segahlı*, Dügahta *uşşaklı* kalışlar vardır. Sözsüz oyun kısmında Çargâhta *çargahlı*, Dügahta *hüseynili*, Dügahta *uşşaklı*, Nevada *rastlı* kalışlar vardır. Eser Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

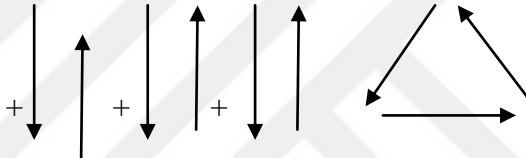
3.3.2.8. Tamzara⁴⁸

Harput'tan derlenen bu oyun “Tanzara” adıyla da bilinmektedir. Bazı illerimizde de değişik figürlerle oynanmaktadır. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz hayvan ve tabiatı taklit eden bu oyun, kadın ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler; el, ayak ve baş figürlerinden oluşup sihir ve büyücülük ifade eden danslara benzemektedir. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

⁴⁸ Eserin notası için bkz. Ekler, s.95

Tablo 14: Tamzara Oyunu Müzikal Analizi

FATMALI (NURE)	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Sebahattin SİVRİKAYA- M. Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Sebahattin SİVRİKAYA
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkülü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	9/8'lik birleşik usül olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı 9/8'lik birleşik usüldür. (2+2+2+3) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p>
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	Mi
SES GENİŞLİĞİ	8 ses (Bir oktav)

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 15: Tamzara Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“TAMZARA” ESERİ
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	8 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	La

Eser, Eviç perdesi aldığı Hüseyini üzerinde *Uşşak* ve Neva üzerinde *Rast* alır. Acem perdesi aldığı ise Hüseyini üzerinde *Kürdi* ve Neva üzerinde *buselik* gösterir.

Eser sözlü kısımda Hüseyini beşli ve Uşşak dörtlü çeşnileri göstermiştir.

Eserin ara nağme çıkıcı olarak Hüseyini makamı işlenmiştir. Hüseyini üzerinde *Uşşak* dörtlü, Dügâh üzerinde *Hüseyini* beşli kalışları mevcuttur. Sözlü kısımda Hüseyini ve dügâh perdelerinde *Hüseyini* makam çeşnili kalışlar vardır. Eserin Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

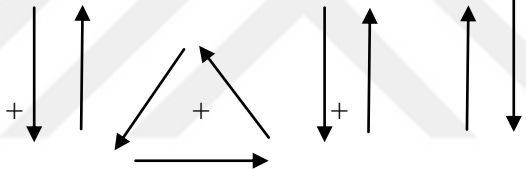
3.3.2.9. Güvercin⁴⁹

Bütün Elazığ yöresinde oynanır. Diğer adı “Horum” dur. Oyun; davul, klarnet eşliğinde oynanır. Oyun karşılıklı ya da grup halinde oynanır. Taklitli oyunlardan olan “Güvercin” isminden de anlaşılacağı gibi güvercinin hareketlerinin taklit edildiği bir oyundur. Kadın ve erkekler tarafından ayrı oynandığı gibi karma şekilde de oynanır.

⁴⁹ Eserin notası için bkz. Ekler, s.97

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 16: Güvercin Oyunu Müzikal Analizi

GÜVERCİN	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	Sebahattin SİVRİKAYA- M. Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU-Sebahattin SİVRİKAYA
DERLEME TARİHİ	1993
TÜR	Türkülu Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	9/8'lik birleşik usül olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı 9/8'lik birleşik usüldür. (2+3+2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p>
SEYİR ve MAKAM	Uşşak makamındadır.
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	La-La (Bir oktav)

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 17: Güvercin Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“GÜVERCİN” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Mi b, Fa #
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Var
Ses Aralığı	9 ses
Pes Sesi	Sol
Tiz Sesi	La

Eserde yerinde *uşşaklı* ve *hüseynili*, rastta *rastlı*, nevada *rastlı* ve *hicazlı* asma kalıplar görülmektedir. Eserin Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.10. Leblebici⁵⁰

Elazığ yöresinde oynanan temsili bir halk oyunudur. Oyuncu ya da oyuncular ellerindeki kalburlarla leblebi yapımını yansıtarak oyunu sürdürürler. Nişan, düğün gibi şenlik ortamında izleyicileri eğlendirmek amacıyla oynanan bir oyundur.⁵¹

⁵⁰ Eserin notası için bkz. Ekler, s.101

⁵¹ Mehmet Özbek, *a.g.e.*, s. 125

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 18: Leblebici Oyunu Müzikal Analizi

LEBLEBİCİ	
YÖRESİ	Elazığ
KAYNAK KİŞİ	M. Şerif ÇEÇEN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	2/4'lük olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (1+1) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Re
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 19: Leblebici Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“LEBLEBİCİ” ADLI ESER
Karar Sesi	Re
Güçlü	Sol
Yeden	Yok
Donanım	Si b ² , Mi b
Ses Değiştirici İşaretler	Fa #
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	Si
Tiz Sesi	La

Eserin saz kısmında Nevâ'da *Hicaz'lı* kalış, Söz kısmında Nevâ'da *Hicaz*, Çârgâh'tan *Nikriz* kalışları vardır.

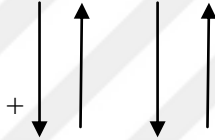
3.3.2.11. Büyük Cevizin Dibi (Arapgir)⁵²

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyun, “Büyük Cevizin Dibi” olarak bilinmektedir. Bazı illerimizde de değişik figürlerle oynanmaktadır. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. tabiat ve insan sevgisini taklit eden bu oyun kadınlar ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşur. Oyun oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları ve dizi şeklinden yarım daireye geçerek oynanır.

⁵² Eserin notası için bkz. Ekler, s.102

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 20: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Müzikal Analizi

BÜYÜK CEVİZİN DİBİ	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Azmi FENERCİOĞLU
DERLEYEN/NOTA	Ankara Devlet Konservatuvarı - Muzaffer SARISÖZEN
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	Eserde; Dügâh üzerinde Uşşak'lı kalış vardır. Makam özelliği yoktur.
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 21: Büyük Cevizin Dibi Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“BÜYÜK CEVİZİN DİBİ” ESERİ
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Var
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	5 ses
Pes Sesi	Sol
Tiz Sesi	Re

Eserde yerinde *uşşaklı*, rastta *rastlı* asma kalıplar görülmektedir. Eserin uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.12. Leblebici (Arapgir)⁵³

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu türkülü halk oyunu bazı illerimizde de türkü ve oyun formunda görülmektedir. Türkülü halk oyununun asıl yöresi Elazığ-Harput'tur. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. Taklit ve eğlence türü bir oyun olup iki kişi tarafından oynanır. Oyuncuların ellerinde kalbur(elek) bulunmaktadır. Daha çok erkekler tarafından oynanır. Tutuşsuz oyunlar grubundandır. Araç olarak elde kalbur (halbur, elek) bulunur.

⁵³ Eserin notası için bkz. Ekler, s.103

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 22: Lelebici Oyunu Müzikal Analizi

LEBLEBİCİ	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	2/4'lük olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (1+1) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	Eserde karar ve makam özelliği yoktur.
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 23: Leblebici Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“LEBLEBİCİ” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Var
Donanım	Si b, Do #
Ses Değiştirici İşaretler	Do, Si b ²
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Var
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	Fa #
Tiz Sesi	Mi

Eserin saz kısmında Nevâ'da *Hicaz'lı* kalış, Söz kısmında Nevâ'da *Hicaz*, Çârgâh'tan *Nikriz* kalışları vardır. Eserin hicaz makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

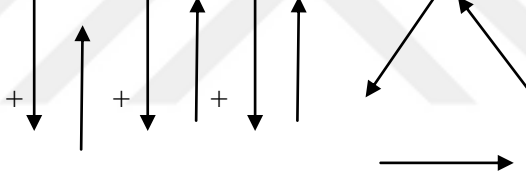
3.3.2.13. Tamzara (Arapgir Tamzarası)⁵⁴

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyun bazı illerimizde de değişik figürlerle oynanmaktadır (Erzincan, Elazığ, Tokat, Erzurum). Oyun başka bir oyunun melodisi ile oynanmaz. Arapgir’de oynanan Tamzara oyunu özelliğini oyunun sol ayak ile başlamasından alır. Melodisinde de farklılıklar vardır. Hayvan ve tabiatı taklit eden bu oyun kadın ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup sihir ve büyücülük ifade eden danslara benzemektedir. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁴ Eserin notası için bkz. Ekler, s.105

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 24: Tamzara (Arapgir Tamzarası) Oyunu Müzikal Analizi

TAMZARA (ARAPGİR TAMZARASI)	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	Tek Bölümlüdür. (A)
USÛL	9/8'lik birleşik usul olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı 9/8'lik birleşik usüldür. (2+2+2+3) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p>
SEYİR ve MAKAM	<p>Eserin saz bölümünde Hüseyini beşlisi kullanılarak girilmiştir. (Dügâh'ta) daha sonra, Hüseyini'de Uşşak dörtlüsüyle devam edilmiştir. Sonra Hüseyini makamı dizisini kullanarak devam edilmiştir. Dügâh'ta karar verilmiştir.</p> <p>Hüseyini makamının özelliklerini barındırmaktadır.</p>
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 25: Tamzara (Arapgir Tamzarası) Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“TAMZARA” ESERİ
Karar Sesi	La
Güçlü	Mi
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa#
Seyir Karakteri	İnici-Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Sol

Eserde yerinde hüseynili ve uşşaklı, rastta ve nevada rastlı asma kalıplar görülmektedir.

Eserin Hüseyni makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

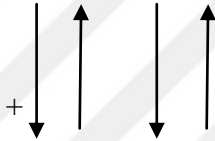
3.3.2.14. Epeler⁵⁵

Malatya-Arapgir'den derlenen bu oyun, "Epeler" olarak bilinmektedir. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. Tabiat ı ve karın yağışını taklit eden bu oyun kadınlar ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup tabiatı taklit eden danslara benzemektedir. Oyun dizi şeklinde ve yarım daire şeklinde, oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁵ Eserin notası için bkz. Ekler, s.106

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 26: Epeler Oyunu Müzikal Analizi

EPELER	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	Tek Bölümlüdür. (A)
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 27: Epeler Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“EPELER” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Mi
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	İnici-Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	8 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	La

Eserde; Dügâh'ta *Hüseyni* beşli ile başlamıştır ve *Hüseyni*'de Uşşak 4'lü ile devam etmiştir. Lakin eser bu kadar kısır yapıda kalmıştır. Eserin *Hüseyni* makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.15. Ah Meşenin Dibi Kuyu⁵⁶

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyun, "Meşenin Tepesinde" adıyla da bilinmektedir. Bazı illerimizde "Kırık Hava" olarak da söylenmektedir. Oyun başka bir oyun melodisiyle oynanmaz. Oyun tabiatı ve insan sevgisini taklit eder. Kadın ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup, aşk ve tabiat sevgisini ifade eden bazı danslara benzer. Oyun dizi şeklinde, yarım daire şekline geçerek oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁶ Eserin notası için bkz. Ekler, s.107

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 28: Ah Meşenin Dibi Kuyu Oyunu Müzikal Analizi

AH MEŞENİN DİBİ KUYU	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Re
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 29: Ah Meşenin Dibi Kuyu Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“AH MEŞENİN DİBİ KUYU” ADLI ESER
<i>Karar Sesi</i>	Re
<i>Güçlü</i>	Sol
<i>Yeden</i>	Yok
<i>Donanım</i>	Si b ² , Fa #
<i>Ses Değiştirici İşaretler</i>	Si b
<i>Seyir Karakteri</i>	Çıkıcı
<i>Genişleme</i>	Var
<i>Ses Aralığı</i>	10 ses
<i>Pes Sesi</i>	Sol
<i>Tiz Sesi</i>	Si b

Eserin saz kısmında Gerdaniye'de *Buselik*, Nevâ'da *Rast* kalıfları vardır. Eserin uşşak hüseyini etkisi verse de karar sesi itibariyle net bir dizi özelliği göstermemektedir.

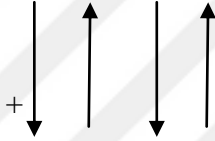
3.3.2.16. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası)⁵⁷

Malatya-Arapgir'den derlenen bu oyun, bazı illerimizde de değişik figürlerle oynanmakta, kırık hava formunda söylenmektedir. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. İnsan, hayvan ve tabiatı taklit eden bu oyun kadınlar ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşur. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁷ Eserin notası için bkz. Ekler, s.108

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 30: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası) Oyunu Müzikal Analizi

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM (OYUN HAVASI)	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 31: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Oyun Havası) Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Fa #
Seyir Karakteri	İnici
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Sol

Eserde; yerinde *Uşşak'lı* ve *hüseynili*, Nevâ'da *Rast'lı*, Çârgâh'ta *Çârgâh'lı*, Segâh'ta *Segâh'lı*, Dügâh'ta *Uşşak'lı* kalıplar vardır. Eserin karar sesi ve güçlüsü dikkate alındığında Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.17. Leylani (Leylana) ⁵⁸

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyun, Arapgir ve köylerinde kırık hava formunda söylenir ve oynanır. Oyun başka bir oyun melodisiyle oynanmaz. İnsanı taklit eden bu oyun. Kadın ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup, sihir ve büyücülük ifade eden danslara benzemektedir. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁸ Eserin notası için bkz. Ekler, s.109

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 32: Leylani (Leylana) Oyunu Müzikal Analizi

LEYLANİ (LEYLANA)	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkülu Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	2/4'lük olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (1+1) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Do
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 33: Leylani (Leylana) Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“LEYLANİ” ADLI ESER
Karar Sesi	Do
Güçlü	Mi
Yeden	Yok
Donanım	Si b ² , Fa #
Ses Değiştirici İşaretler	Fa #
Seyir Karakteri	İnici-Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Sol

Eserde çargâhta *çargâh çeşnili*, neveda *rastlı asma kalışlar* görülmektedir. Eser tam olarak bir makam dizisine karşılık gelecek özellikte olmadığı söylenilebilir.

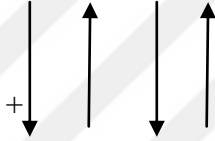
3.3.2.18. Mandır⁵⁹

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyunun asıl yöresi Arapgir'dir. Oyun başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. İnsan sevgisini taklit eden bu oyun kadın ve erkekler tarafından oynanır. Mandır Ermenice yavaş yavaş, usul usul, ağır ağır, anlamına gelir. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşur. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁵⁹ Eserin notası için bkz. Ekler, s.110

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 34: Mandır Oyunu Müzikal Analizi

MANDIR	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Si
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 35: Mandır Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“MANDIR” ADLI ESER
Karar Sesi	Si
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Yok
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	İnici-Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	7 ses
Pes Sesi	Si
Tiz Sesi	La

Eserde çargâhta *çargahlı*, nevada *buselikli* asma kalıplar görülmektedir. Eser herhangi bir makam dizisi ile adlandırılmak için yeterli özellik göstermemektedir.

3.3.2.19. Pertek Oyun Türküsü⁶⁰

Malatya-Arapgir'den derlenen bu oyun Pertek'in Önünde adıyla da bilinmektedir. Türkünün asıl yöresi Harput'tur. Daha önceki tarihlerde Elazığ iline bağlı olan ve şu anda Tunceli iline bağlı Pertek'in tabiat güzelliklerini anlatan türkü Arapgir'de türkü formunda ve oyun formunda söylenip oynanmaktadır. Oyun başka bir oyunun melodisi ile oynanmaz. Bu oyun daha çok erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁶⁰ Eserin notası için bkz. Ekler, s.111

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 36: Pertek Oyun Türküsü Müzikal Analizi

PERTEK OYUN TÜRKÜSÜ	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	<p>Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.</p>
SEYİR ve MAKAM	Eserde Dügâh üzerinde Uşşak'lı Çargâh üzerinde Çargâh'lı, Rast üzerinde Rast'lı kalışlar vardır. Dügâh üzerinde Uşşak ile karar verir. Makam özelliği yoktur.
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 37: Pertek Oyun Türküsü Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“PERTEK OYUN TÜRKÜSÜ” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	5 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Mi

Eserde yerinde *uşşaklı* ve *hüseynili*, rastta *rastlı* asma kalıplar görülmektedir. Eserde karar sesi ve güçlü sesi göz önünde bulundurulduğunda Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.20. Oğlan Oyunu⁶¹

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen Türkülü Halk Oyunu başka bir oyunun melodisiyle oynanmaz. İnsanı taklit eden bu oyun daha çok erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşup, sihir ve büyücülük ifade eden danslara benzemektedir. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁶¹ Eserin notası için bkz. Ekler, s.112

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 38: Oğlan Oyunu Müzikal Analizi

OĞLAN OYUNU	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkülü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	La
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 39: Oğlan Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“OĞLAN” ADLI ESER
Karar Sesi	La
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Si b ²
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	5 ses
Pes Sesi	La
Tiz Sesi	Mi

Eserde yerinde *uşşaklı* ve *hüseyinli asma kalışlar* görülmektedir. Karar sesi ve güçlü sesi göz önünde bulundurulduğunda Uşşak makamı dizisi ile benzerlik gösterildiği söylenilebilir.

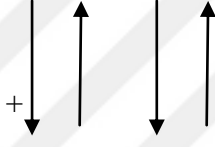
3.3.2.21. Reyhan Evlek Evlek⁶²

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen Türkülü Halk Oyunu Gecegü Olukludur adıyla da bilinmektedir. Gecegü; eskiden Harput'a bağlı bir merkez olan şu an Erzincan iline bağlı Kemaliye (Egin) ilçesinin Kabataş (Gecegü) köyünde kadınlar ve erkekler tarafından oynanan bir oyundur. İnsan ve tabiatı taklit eden bir oyundur. Oyundaki hareketler el, ayak ve baş figürlerinden oluşur. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁶² Eserin notası için bkz. Ekler, s.113

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 40: Rehyan Evlek Evlek Oyunu Müzikal Analizi

REYHAN EVLEK EVLEK (GECEGÜ OLUKLUDUR)	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkölü Halk Oyunu
BİÇİM	
USÛL	4/4'lük notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (2+2) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Sol
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 41: Reyhan Evlek Evlek Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“REYHAN EVLEK EVLEK (GECEGÜ OLUKLUDUR)” ADLI ESER
Karar Sesi	Sol
Güçlü	Re
Yeden	Yok
Donanım	Fa #
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	Çıkıcı
Genişleme	Var
Ses Aralığı	9 ses
Pes Sesi	Sol
Tiz Sesi	La

Eserde; yerinde *hüseyinli ve uşşaklı*, rastta *rastlı*, nevada *rastlı* ve *hicazlı*, çargâhta *nikrizli* asma kalıplar görülmektedir. Eserin karar sesi ve güçlü sesi göz önünde bulundurulduğunda Rast makamı dizisi ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

3.3.2.22. Bahçeye İndim ki Gülleri Derem⁶³

Malatya-Arapgir ilçesinden derlenen bu oyun, "Bahçeye indim ki gülleri derem" Elazığ ilinde kırık hava olarak söylenmektedir. Oyun başka bir oyunun melodisi ile oynanmaz. Kadın ve erkekler tarafından oynanır. Oyundaki hareketler, el, ayak ve baş figürlerinden oluşur. Oyun dizi şeklinde ve oyuncuların birbirlerinin serçe parmaklarından tutmaları şeklinde oynanır.

⁶³ Eserin notası için bkz. Ekler, s.114

Şimdi bu eserin müzikal analizini, tablo halinde yapmak istiyoruz:

Tablo 42: Bahçeye İndim ki Gülleri Derem Oyunu Müzikal Analizi

BAHÇEYE İNDİM Kİ GÜLLERİ DEREM	
YÖRESİ	Malatya/Arapgir
KAYNAK KİŞİ	Ümit AYDIN
DERLEYEN/NOTA	Veysi ALEMDAROĞLU
DERLEME TARİHİ	24.06.2013
TÜR	Türkülü Halk Oyunu
BİÇİM	Tek bölümlüdür. (A)
USÛL	2/4'lük olarak notaya alınmıştır.
RİTMİK YAPI	Ölçü kalıbı (1+1) şeklindedir. Elle vuruluşu ise şu şekildedir.
SEYİR ve MAKAM	
KARAR SESİ	Do
ASMA KALIŞI	
SES GENİŞLİĞİ	

Aşağıdaki tabloda bu oyunun makamsal analizi verilmiştir:

Tablo 43: Bahçeye İndim ki Gülleri Derem Oyunu Makamsal Analizi

MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ	“BAHÇEYE İNDİM Kİ GÜLLERİ DEREM” ADLI ESER
Karar Sesi	Do
Güçlü	Mi
Yeden	Var
Donanım	Si b ² , Fa #
Ses Değiştirici İşaretler	Yok
Seyir Karakteri	İnici-Çıkıcı
Genişleme	Yok
Ses Aralığı	6 ses
Pes Sesi	Si
Tiz Sesi	Sol

Eserde; çargâhta *çargâh çeşnili*, nevada *rastlı*, segâhta *segahlı* asma kalıplar görülmektedir. Eserin herhangi bir makam dizisi ile benzerlik göstermesi için yeterli özelliklere sahip olmadığı söylenilebilir.

SONUÇ

Elazığ İli ve Malatya'nın Arapgir İlçesinde oynanan türkölü halk oyunlarını konu alan bu çalışmamızda elde edilen sonuçları maddeler halinde aşağıya alıyoruz:

1. Kullanılan Giysiler

- a. Elazığ İli ve Arapgir ilçesinde Kadın giyim ve kuşamında Şalvar, İçlik, Üç etek, Ayakkabı olarak; Postal, Bele 'Bel bağı', ortak olarak giyilirken Çorap olarak ise; Elazığ' da yazın İplik Kışın ise; Yün çorap giyilirken, Arapgir de özellikle Kadın giyiminde Köylerde dokunan Motifli Çorap giyildiği,
- b. Elazığ İli ve Arapgir ilçesinde Kadın giyim ve kuşamında başa Fes(Tepelik) ayrıca her iki yörenin Kadın süslemelerinin aynı özellikleri taşıdığı,
- c. Elazığ ilinde erkeklerde; Çuha Şalvar, Düz beyaz veya Siyah-beyaz renkte çizgili kumaştan İçlik, Bele, Acem kuşağı da denilen Şal Kuşak ve Şalvarın üzerine Avcı yeleği, ayağa örme çorap ve üzerine poçikli çarık Elazığ yöresinde giyildiği,
- d. Arapgir yöresinde erkeklerde yelek, şalvar, avcı yeleği kuşak özellikle Manusa dokumacılığının yaygın olması dolayısı ile yelekte renk farklılıkları olduğu,
- e. Elazığ İlinde erkeklerde ayağa çarık, Arapgir ilçesinde ise *postalın* yanında tahta çivili ayakkabının giyildiği,
- f. Elazığ ilinde erkeklerde; başa fes, fesin üzerinde mendil büyüklüğünde puşu ve bundan başka sekiz köşeli şapka kullanılırken, Arapgir ilçesinde ise sekiz köşeli şapkanın daha çok giyildiğini ve kullanıldığını sonuçlarına varılmıştır.

2. Halk Oyunlarında kullanılan çalgılar:

- a. *Elazığ ili ve Arapgir İlçesinde* klarnet sazı yaygın olarak kullanıldığı,
- b. Elazığ ili ve Arapgir ilçesinde Davul-Klarnet, Davul-Zurna, Kaval, Keman, Ud, Kanun, Çümbüş, Def ve Darbuka yaygın olarak kullanıldığını ve her iki bölgede de kullanılan sazlar açısından farklılığının olmadığını, aynı sazların kullanıldığı sonuçlarına varılmıştır.

3. Elazığ İli ve Arapgir İlçesi Türküleri Oyun Müziklerinin İncelenmesi sonucunda Müzikal Analiz Sonuçları aşağıdaki gibidir.

- a. Elazığ ilinde oynanan çayda çıra oyunu ritmik ve melodik olarak Arapgir ilçesinde oynanan Çayda Çıra oyunu ile aynı özellikleri göstermektedir. Figüratif olarak Elazığ'da oynanan Çayda Çıra oyunu zaman içerisinde yöre öğretmenlerinin de fazla olması ve ayrıca ilk orta ve lise hatta Üniversiteler arası, Halk Eğitim Merkezleri arası, Gençlik Merkezleri arası Halk oyunları yarışmalarına katılması ve Elazığ Yöresindeki usta öğretmenlerin fazla olmasından dolayı, figüratif zenginliğini ve koreografik (sahne düzenlemesi) ile birlikte korumaktadır. Bunun karşısında Arapgir ilçesinde oynanan Çayda çıra oyunun figürlerinin otantik yapısını bozmadan günümüze kadar geldiği fakat bir kısım figürlerinin unutulduğu görülmektedir.
- b. Elazığ ilinde oynanan *delilo* oyunu ritmik ve melodik olarak Arapgir ilçesinde oynanan *delilo* oyunu ile aynı özellikleri göstermektedir. Figüratif olarak Elazığ ilinde oynanan delilo oyunu Ağırılama, Yürütme, Hoplatma, Zıplatma bölümlerinden oluşmaktadır. Oyun figürleri düzenli ve disiplinli bir formdadır. Arapgir ilçesinde oynanan delilo oyunu ise 1 figürden oluşmaktadır ve zaman içerisinde var olan figürlerin unutulmuştur.
- c. Elazığ yöresinde oynanan “Büyük Cevizin Dibi” oyunu ritmik ve melodik olarak Arapgir ilçesinde oynanan “Büyük Cevizin Dibi” oyunu ile aynı özellikleri göstermektedir. Elazığ ilinde oynanan “Büyük Cevizin Dibi” oyunu Ağırılama, Yürütme, Hoplatma ve Zıplatma bölümlerinden oluşmakta ve figüratif açıdan oldukça zengin olmasının karşısında; Arapgir ilçesinde oynanan “Büyük Cevizin Dibi” oyununda

zaman içerisinde var olan figürler unutulmuş, tek bir figür ile başlayıp sonlanmaktadır.

- d.** Elazığ ilinde oynanan “Tamzara oyunu” melodik olarak, Arapgir de oynanan “Tamzara Oyunu” ile aynı özellikleri göstermektedir fakat; ritmik olarak Elazığ’da oynanan “Tamzara Oyunu” 9/8lik birleşik usulün
- e.** (2+2+2+3) kalıbıyla oynanırken, Arapgir’de oynanan “Tamzara Oyunu” da ise 9/8 lik birleşik usulün (2+2+2+3) kalıbının son üç vuruşluk ölçüsü ile başlar ayrıca; Arapgir “Tamzara Oyununu” sol ayak ile başlayıp iki figürden oluşurken, Elazığ “Tamzara Oyunu” beş altı farklı figürle oynanır ve figüratif zenginliğini korumaktadır.
- f.** Elazığ ilinde ve Arapgir ilçesinde oynanan “Leblebici Oyunu” melodik, ritmik ve figüratif olarak aynı özellikleri taşımaktadır.
- g.** Elazığ ili ve Arapgir ilçesin de oynanan Türkü Halk Oyunları aşk, tabiat, tanrı sevgisi, eğlence ve mizah gibi konuları ağırlıklı olarak işlemektedir.
- h.** Elazığ ili türküler halk oyunları Türkü formları ile oyun figürleri bir bütünlük ve düzen içerisinde. Fakat Arapgir ilçesinde oynanan türküler halk oyunlarının melodik yapılarının zenginliği ve figüratif yapılarının yetersiz olmasından dolayı türküler formları ile oyun formları uyumsuzluk içerisinde.
- i.** Elazığ ili ve Arapgir ilçesinde oynanan türküler halk oyunlarında incelenen eserlerin çoğunluğu 4 zamanlı ana usulde ve halay türündedir. En çok kullanılan usullerden ikincisi ise 10 zamanlı karma usullerdir.
- j.** Elazığ ili ve Arapgir ilçesinde oynanan “Tamzara Oyununda” 9 zamanlı birleşik usul kullanılmaktadır.
- k.** Elazığ ilinde türküler halk oyunları genelde disiplinli, bağlı ve dizi halinde topluca oynanmaktadır. Arapgir ilçesinde oynanan türküler halk oyunları bağlı ve dizi halinde topluca oynanmaktadır.
- l.** Arapgir İlçesinden derlenen oyunlardan Perteğin Önünden, Reyhan Evlek Evlek (Gecegü olukludur), Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum, Leblebici, Büyük Cevizin Dibi, Tamzara, Delilo oyunları Erzincan’ın Kemaliye ilçesinde, Elazığ ve Sivas illerinde aynı isim ve varyant ile çalınıp söylenmektedir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- ABACI, Tahir, *Harput – Elazığ Türküleri*, Pan Yayıncılık., İstanbul 2000.
- DEMİR, Sertan, *Arapgir Yöresi Müzik Kültürü*, Bilsam Yayınları, İstanbul 2015.
- DEMİRSİPAHİ, Cemil, *Türk Halk Oyunları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1975.
- EKİCİ, Savaş, *Elazığ-Harput Müziği*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.
- EROĞLU, Türker, “*Elazığ Haluk Oyunları Üzerinde Folklorik İnceleme ve Karşılaştırma Denemeleri*”, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, I, Öztekin Matbaası, Ankara 1988. s. 13-17.
- GAZİMİHAL, M. Ragıp, *Türk Nefesli Çalgıları, Türk Ötücü Çalgıları*, Kültür Bakanlığı Mifad Yayınları, Ankara 1975.
- KAPTAN, Saim, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri (10. Baskı)*, Tekişik Yayınları, Ankara 1998.
- MEMİŞOĞLU, Fikret, *Harput Ahengi*, Elazığ Kültür ve Tanıtım Vakfı Yayınları, Ankara 1998.
- OYMAK, İskender, *Malatya Ziyaret Kültürü ve Ziyaret Yerleri*, Malatya Kitap Yayınları, Malatya 2013.
- ÖZBEK, Mehmet, *Türk Halk Müziği El Kitabı 1 Terimler Sözlüğü*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2014.
- ÖZTÜRK, Tahsin, *Harput – Elazığ Musikisi*, Çağ Ofset, Elazığ 1999.
- SİVRİKAYA, Sebahattin, *Elazığ Yöresi Dramatik Seyirlik ve Temsili Oyunlarının İncelenmesi*, (İ.T.Ü. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1998.
- SİVRİKAYA, Sebahattin, *Notalarıyla Elazığ Yöresi Halk Oyunları Müzikleri*, Elazığ Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, İstanbul 2002.
- SUNGUROĞLU, İshak, *Harput Yollarında 3*, Elazığ Kültür ve Tanıtım Vakfı Yayınları, Özaydın Matbaası, İstanbul 1958, c.1234.

İnternet Kaynakları

<http://www.kulturelbellek.com/aginda-muzik-ve-calginin> (Erişim: 09.02.2014)

<http://www.arapgir.bel.tr>, (Erişim: 21.04.2014)

www.malatya.gov.tr (Erişim: 09.02.2014)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Arapgir>, Malatya (Erişim: 06.01.2014)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/E1%C3%A2z%C4%B1%C4%9F> (Erişim: 14.05.2015)

<http://www.elazig.bel.tr/elazig.php?CID=16> (Erişim: 16.03.2015)

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	VEYSİ ALEMDAROĞLU
Öğrenci Numarası	112251111
Enstitü Anabilim Dalı	MÜZİK
Programı	MÜZİK
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	YRD. DOÇ. DR. YAVUZ DEMİRTAŞ
Tez Başlığı (Türkçe)	ELAZIĞ İLİ VE ARAPGİR İLÇESİ TÜRKÜLÜ OYUNLARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının; a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin, 04/03/2016 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre tezin benzerlik oranı % 11'dir. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)
Yrd.Doç.Dr. Yavuz DEMİRTAŞ
MÜZİK A.B.D. Bşk.

Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)
Yrd.Doç.Dr. Yavuz DEMİRTAŞ
MÜZİK A.B.D. Bşk.

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Ek 2. Türkü Oyunlarının Notaları

Yöresi
FLAZİĞ

Kimden Alındığı
Enver DEMİRBAĞ
M. Şerif ÇEÇEN

ŞİRVAN HOYRAT
(GELİN HOYRATI)

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

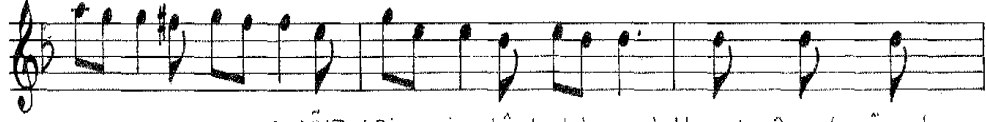
Notaya Alan
Veysi ALEMDAROĞLU

1. AĞIZ: (Gamzedeler aman) İstenirse Hoyratın 1. ağızı okunur

Şirvan Hoyrat (Gelin Hoyratı) Oyunu Notası-1

2. AĞIZ: (Gcm vurur gamzedeler) Hoyratın 2. ağızı okunur

3. AĞIZ (Sinemi hekânk delemmez) Hoyratın 3.ve 4. ağızı okunur

4. AĞIZ (Delerse gamzedeler)

Şirvan Hoyrat (Gelin Hoyratı) Oyunu Notası-2

Yöresi
ELAZIĞ

Kimden Alındığı
Enver DEMİR BAĞ
M. Şerif ÇEÇEN

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

Notaya Alan
Veysi ALEMDAROĞLU

Çay da çı ra o ya nı ran yor lar
Kar şı da o tu ran lar

ha nım na nıy na nıy
" " " "

na nav gü zel na nıy
" " " "

na nıy gü lüm na nıy
" " " "

Ay da yıl da ya nı ran yor lar
Az der di mar ti ran lar

ha nım na nıy na nıy
" " " "

Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Notası - 1

na nay gi zel na nay
" " " "

na nay gi lüm na nay
" " " "

ya vağ yil rü sev di ğim
ba gi ma a kıl ko yun

ha nım na nay na nay
" " " "

na nay gi zel na nay
" " " "

na nay gi lüm na nay
" " " "

na nay gi zel na nay
" " " "

Sâ gel le ru ya nı yor
Sev da dan kur tu lan ler

ha nım na nay na nay
" " " "

Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Notası - 2

na nay gü zel na nay
" " " " " "

na nay gü lüm na nay
" " " " " "

Çayda çıra yanıyor Hanım nanay nanay nanay güzel nanay nanay güllüm nanay
 Ayda yıldı yanıyor " " " " " " " " "
 Yavaş yürü sevdiğin " " " " " " " " "
 Bageller uyanıyor " " " " " " " " "
 Karşıda oturanlar " " " " " " " " "
 Az derdim artıranlar " " " " " " " " "
 Başına akıl koyun " " " " " " " " "
 Sevdadan kurtulanlar " " " " " " " " "

Çayda Çıra Yanıyor Oyunu Notası – 3

Yöresi
ELAZIĞ

Kimden Alındığı
Enver DEMİRBAĞ

BİZİM BAĞIN KIRACI

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

Notaya Alan
Veysi ALEMDAROĞLU

Bi zim ba ğın kı ra cı
ba ğal tı na ba ğal tı na
Bağ la tı ğ ger da nal tı na
Al be ni yor gan al tı na
hay dı yav rum çar da ğal tı na
çüt ge zer i ki ba cı

Bizim Bağın Kıracı Oyunu Notası - 1

ya ra la rim ya ra la rim

yav rum ka ra lar bağ la rım

E ğer se la sın ge lir se
ya ra la ri mi dağ la rım

Bizim bağın kıracı bağ altına bağ altına
Bağlanmış gerdan altına
Al beni çardağ altına
Haydi yavrum ayvanaltına

Çüt gezer iki bacı yar ağlarım yar ağlarım
Yavrum karalar bağlarım
Eğer selamın gelirse
Yaralarımı dağlarım

Büyüğü hele mele bağ altına bağ altına
Bağlanmış gerdan altına
Al beni çardağ altına
Haydi yavrum ayvan altına

Küçüğü can ilacı yar ağlarım yar ağlarım
Yavrum karalar bağlarım
Eğer selamın gelirse
Yaralarımı dağlarım

Bizim Bağın Kıracı Oyunu Notası – 2

Yöresi
ELAZIĞ
Kimden Alındığı
Adnan ÇİLESİZ

Derleyen
Salih TURHAN
Notaya Alan
Salih TURHAN

İSFAHANDA HAN İŞLERİM

İs fa han da ha niş le rim
İs fa han da han kal ma dı

Han çe ri mi gü müş le rim He mö pe rim
Mi sir da sul tan kal ma dı Sen de ben de

hem se ve rim Tes bi hi mer can gü ze li
can kal ma dı

Yar yar yar yar Yan dı me lin
den Saz... Sa ray dım ku cay dım

in ce be lin den den Saz...

İsfahan'da Han İşlerim Oyunu Notası

Yöresi
ELAZIĞ

Kimden Alındığı
Mevlut CANAYDIN
(Klarnet)

DELİLO OYUNU

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

Notaya Alan
Veysi ALEMDAROĞLU

Dum ba ğın da du ra an kız

De li la De li lo Hay ra nım Az der di nar ti ran kız

Deli lo deli lo Kur ba nım Ka ğın Yay kir pi ğin ek

De lile Deli lo Hay ra nım İa na Tu zük kura an kız

De lile de lile kur ba nım

Delilo Oyunu Notası – 1

The image displays six staves of musical notation, each containing a single line of music. The notation is written in a standard musical staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The music consists of a series of rhythmic patterns, primarily eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff features a more complex rhythmic structure with some sixteenth-note runs. The fourth staff includes a measure with a fermata over a note. The fifth staff continues the melodic line with various rhythmic values. The sixth staff concludes the piece with a final melodic phrase and a fermata over the last note.

Delilo Oyunu Notası – 2

Yöresi
ELAZIĞ

Kimden Alındığı
Sebahattin SIVRİKAYA
M. Şerif ÇEÇEN

BÜYÜK CEVİZİN DİBİ

Derleyen
Veysi ALEMDARÖĞLU

Notaya Alan
Sebahattin SIVRİKAYA

Büyük cevizin dibi na nay gülüm na nay yar
Olmuş yarin gâri bi " " " " " "

Hoşuna baya uyar na nay gülüm na nay yar
Hoşuna şur sun elgi bi " " " " " "

Büyük Cevizin Dibi Oyunu Notası – 1

Büyük cevizin dibi.....Nanay gülüm nanay yar
 Olâum yarın garibi.....Nanay gülüm nanay yar
 Boyun boyuma uyar .....Nanay gülüm nanay yar
 Ne durursus el gibi....Nanay gülüm nanay yar

Büyük ceviz sarıdır....Nanay gülüm nanay yar
 Kız oğlanın avıdır.....Nanay gülüm nanay yar
 Azap kızın gözleri.....Nanay gülüm nanay yar
 Dertlileri avudur.....Nanay gülüm nanay yar

Büyük Cevizin Dibi Oyunu Notası – 2

Yöresi
ELAZIĞ

Kimden Alındığı
Sebahattin SIVRİKAYA
M. Şerif ÇEÇEN

FATMALI [NURE]

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

Notaya Alan
Sebahattin SIVRİKAYA

Ağır

Bah çarlar da Be le rük le le nu re Dal la ri ni
Da ma çık maş Bir gü zel le le nu re Kü pe si gel

E ğe rük za lım nu re Bah çarlar da Be le rük le
Ge le der za lım nu re Da ma çık maş bir gü se le

le nu re Dal la ri ni E ğe rük za lım nu re
re nu re Kü pe si gel Ge le der za lım nu re

Bi ze har put lu der ler le le nu re Biz gi ze li
E lin de bir des te gül le le nu re Ken di gü lün

Se ve rük za lım nu re Bi ze har put lu der ler le
den gü zel za lım nu re E lin de bir des te gül le

le nu re ö le ne dek se ve rük za lım nu re
le nu re ken di gü lün den gü zel za lım nu re

Fatmalı (Nure) Oyunu Notası – 1

Hızlı $\frac{2}{4}$

SON

The image displays a musical score for a piece titled 'Fatmalı (Nure) Oyunu Notası - 2'. The score is written on ten staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. Above the first staff, the tempo marking 'Hızlı' (Fast) is written, followed by a stylized symbol. The music consists of a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The piece concludes with the word 'SON' written at the end of the seventh staff.

Fatmalı (Nure) Oyunu Notası - 2

Bahçalarda bal erük le le nure
 Dallarını eğerek zalım nure
 Bize harput'lu derler le le nure
 Biz güzeli severiz zalım nure

Dama çıkmış bir güzel le le nure
 Küpesi gel gel eder zalım nure
 Elinde bir deste gül le le nure
 kendi gülünden güzel zalım nure

Fatmalı (Nure) Oyunu Notası – 3

Yöresi
ELAZIG

Kimden Alındığı
Sebahattin SIVRİKAYA
M. Serif ÇEÇEN

TAMZARA

Derleyen
Sebahattin SIVRİKAYA

Notaya Alan
Sebahattin SIVRİKAYA

Tam za ra ya ği de lim sa ra yü nü di de lia
Dağ lar ba ğı kiş la di kar yağ ma ya bağ la da

El ler ne der se de sin biz har pu ta ği de lim
Bir ö pü cük ver de dia ağ la ma ya bağ la da

Tamzara Oyunu Notası - 1

Yöresi
ELAZIĞ

Derleyen
Veysi ALEMDAROĞLU

Kimden Alındığı
Sebahattin SIVRİKAYA
M. Serif ÇEÇEN

GÜVERCİN

Notaya Alan
Sebahattin SIVRİKAYA

Gü ver cin vur
Öy le bir yar

Dum kalk maz ka ni sel löl nu şak maz
Öy le dir Ağ ka da mı söy le dir

gü ver cin vur dum kalk maz ka ni sel löl
Al mı ş ya ri ya na na Tüpkü me ni

nu şak maz kü çük yağ tan sev di şim
söy le dir al mı ş ya ri ya na na

şim di yü zü me bak maz
tür kü ma ni söy le dir

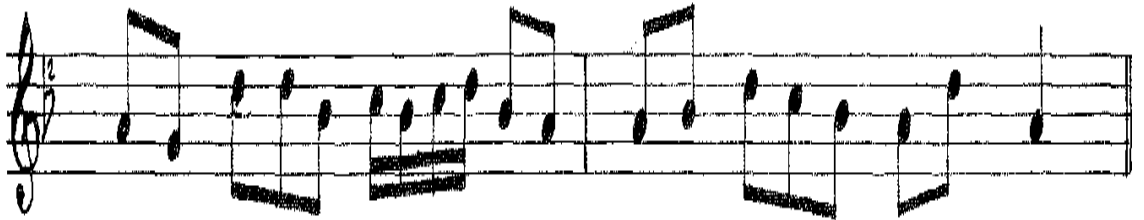
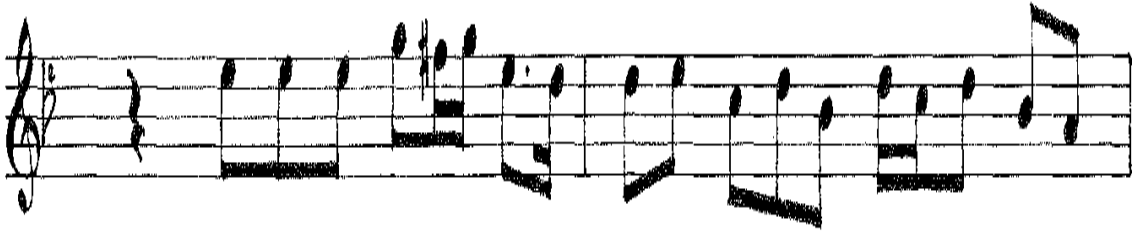
Güvercin Oyunu Notası - 1

The image displays a musical score for a piece titled "Güvercin Oyunu Notası - 2". The score is written on ten staves, each beginning with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 3/8. The music is characterized by a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The notation includes dynamic markings such as mf and f , and articulation marks like accents and slurs. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

Güvercin Oyunu Notası - 2

The image displays a musical score for a piece titled "Güvercin Oyunu Notası - 3". The score is written on nine staves, each beginning with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The music is composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. Several staves include first and second endings, indicated by a double bar line with a diagonal slash and the number "2" above it. The notation is clear and legible, with standard musical symbols for notes, rests, and bar lines.

Güvercin Oyunu Notası - 3

Güvercin Oyunu Notası - 4

Yöresi :

Elazığ

Kimden Alındığı :

M.Şerif ÇEÇEN

LEBLEBİCİ

Derleyen ve Notaya Alan :

Veyisi ALEMDAROĞLU

Derleme Tarihi

24.06.2013

Saz.....

3

5

7

9

11

13

ah bi ci bi ci bi ci leblebi ci

ah seni arar meyhane ci

Leblebiyi kavurdum
Dumanım dumanım savurdum
Ah bici bici bici leblebici
Seni arar meyhane ci

Leblebi koydum tasa
Doldurdum besa basa
Ah bici bici bici leblebici
Seni arar meyhane ci

Leblebici Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR
Kimden Alındığı :
Azmi FENERCİOĞLU

BÜYÜK CEVİZİN DİBİ

Derleyen
Ankara Devlet Konservatuvarı
Notaya Alan :
Muzaffer SARISÖZEN

bü yük ce vi zin di bi
ah gü lüm on da ne ler var
ne du rur sun el gi bi
ah gü lüm on da ne ler var
ah ne ler var da ne ler var
ah gü lüm on da ne ler var

Büyük cevizin dibi
Ah gü lüm onda ne ler var
Ne durursun el gibi
Ah gü lüm onda ne ler var

-Bağlantı-
Ah ne ler var ne ler var
Ah gü lüm onda ne ler var

Büyük cevizden uçtum
Çayır çimene düştüm
Ne talihsiz başım var
Kıymet bilme ze düştüm

Büyük Cevizin Dibi (Arapgir) Oyunu Notası

LEBLEBİCİ

LEBLEBİCİ

Yöresi : Malatya Arapgir

Kaynak Kişi : Mustafa ÖLMEZ
Aslan TÜFEKÇİ
Ramazan (Bırol) KÖMÜRÇÜ
Gökhan KÖMÜRÇÜ

Derleyen : Sertan DEMİR

Notaya Alan : Sertan DEMİR

Derleme Tarihi: 15.08.2013

Süresi: 95

leb le bi koy

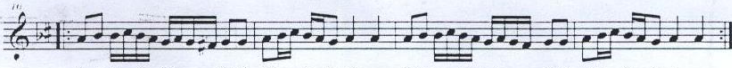
dum ta sa dum ta sa dol dur dum ba

sa ba sa dol dur dum ba sa ba sa

Leblebici (Arapgir) Oyunu Notası – 1

2

LEBLEBİCİ

bi ci bi ci bi — bi ci le — le bi ci — ben sa na var — mam mey — ha ne ci —

-1-

Leblebi koydum tasa
Doldurdum basa basa
Bağ: Bici bici bici bici leblebici
Ben sana varmam meyhane

-2-

Leblebiyi kavurdum
Dumanını savurdum
Bağ:

-3-

Dağdan indim şehire
Şaşırdım birden bire
Bağ:

Leblebici (Arapgir) Oyunu Notası – 2

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR
Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klamet)

- TAMZARA -

Derleyen ve Notaya Alan :
Veysi ALEMDAROĞLU
Derleme Tarihi
24.06.2013

Çok ağır...

İlk giriş.....

5
Saz.....

9

13
sır ma saç lar da şıl sın e la göz ler sü zül sün
kar şı da ka ra ka vak ge lin de al lı du vak

15
tam za ra yı se ven ler sı ra sı ra di zil sin
ne du rur sün bu ra da ge lin de ha lay ku rak

17

Barak D.A.

Sırma saçlar dağılsın
Ela gözler süzilsün
Tamzarayı sevenler
Sıra sıra dizilsün

Karşıda kara kavak
Gelinde allı duvak
Ne durursun burada
Gelinde halay kurak

Tamzara (Arapgir) Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR

EPELER

Derleyen ve Notaya Alan :
Veysi ALEMDAROĞLU

Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klamet)

Derleme Tarihi
24.06.2013

Saz.....

e pe ler e pe ler yük sek te pe ler

göl da ğı na kar ya ğar arap gi re se pe ler

Epeleler epeler
Yüksek tepeler
Göl dağına kar yağar
Arapgire sepeler

Epeler epeler
Yüksek tepeler
Elele vermişte
Oynuyor epeler

Epeler epeler
Yüksek tepeler
Sandıkta paslanır
Elmas küpeler

Eperler Oyunu Notası

Yöresi :

Malatya / ARAPGİR

AH MEŞENİN DİBİ KUYU**Derleyen ve Notaya Alan :**

Veyssi ALEMDAROĞLU

Kimden Alındığı :

Ümit AYDIN (Klamet)

Derleme Tarihi

24.06.2013

Saz.....

meşe nin tepe sin den
meşe nin di bi ku yu

ah meşe nin tepe sin den nişan a lı ram nişan
ah meşe nin di bi ku yu u yu sev di gim u yu

kız nişan lın başı için ah kız nişan lın başı için
ne zaman sarboş oldun ah ne zaman sarboş oldun

peştemallerin üzüm suyu al lan gel pul lan gel har man so nu do lan gel

-1- Meşenin tepesinden
Nişan alırım nişan
Kız nişanlın başı için
Peştemallerın kuşan
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

-3- Meşenin tepesinden
Oldum sevda delisi
Kız olsun gelin olsun
Yar sevilir cilvelisi
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

-2- Meşenin dibini kuyu
Uyu sevdiğim uyu
Ne zaman sarboş oldun
İçtiğin üzüm suyu
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

-4- Meşenin tepesinden
Yar dibini gördümüstün
O alma Yanaklardan
İstesem verirmisin
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

Ah Meşenin Dibi Kuyu Oyunu Notası

Yöresi :

Malatya / ARAPGİR

Kimden Alındığı :

Ümit AYDIN (Klamet)

KALEDEN KALEYE**ŞAHİN UÇURDUM**

(Oyun Havası)

Derleyen ve Notaya Alan :

Veysi ALEMDAROĞLU

Derleme Tarihi

24.06.2013

ka le__ den ka le__ ye şa hi nu__ çur dum

4 a hi__ len vah i__ len ö mür ge çir dım a hi__ len vah i__ len

7 ö mür ge çir dım ya re__ şe ker ez__ dim şer bet__ i çir dim

11 öy lo__ lur böy lo__ lur__ köy lü__ gö__ ze li

13 e da__ sı hoş o__ lur__ köy lü__ gö__ ze li

Şenai D.A.C

Kaleden kaleye şahin uçurdum
 Ah ilen vah ilen ömür geçirdim
 Yare şeker ezdim şerbet içirdim

Öylölür böylölür Köylü güzeli
 Edası hoş olur köylü güzeli

Kaleden kaleye taş ben olaydım
 Ela göz üstüne kaş ben olaydım
 Yalnız gezene eş ben olaydım

Öylölür böylölür Köylü güzeli
 Edası hoş olur köylü güzeli

Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR

- LEYLANİ -

Derleyen ve Notaya Alan :
Veysi ALEMDAROĞLU

Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klarinet)

Derleme Tarihi
24.06.2013

Saz.....

6

10

13

17

20

li ko_____ yağ ley la_____ ni

StanaE DOLAC

Leylani gördüm bayağ (leylani)
Asmaya verdim dayağ (leylani)
Yarım küsmüş gidiyor (leylani)
Adını deli koyağ (leylani)

Bahçeye geldim görem (leylani)
Gülüm var sana verem (leylani)
Gülümü beğenmezsen (leylani)
Bir top menekçe verem (leylani)

Leylani Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR
Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klamet)

- MANDIR -

Derleyen ve Notaya Alan :
Veyisi ALEMDAROĞLU

Derleme Tarihi
24.06.2013

Saz.....

3

5

oy man dir__ man dir__ man dir kal dir kol_____ la__ rın__ in__ dir

7

hep söz le__ rin__ ya__ lan dir gel de be_____ ni__ i__ ran dir

Oy mandır mandır mandır
Kaldır kolların indir
Hep sözlerin yalandır
Gelde beni inandır

Atım var katırım var
Gülmüşten satırım var
Seni alır kaçırım
Babamın hatırı var

Dereler gölgele ndi
Güzeller suya indi
Her güzelden bir buse
Yine kan tazelendi

Mandır Oyunu Notası

Yöresi : Malatya / ARAPGİR - PERTEK OYUN TÜRKÜSÜ - **Derleyen ve Notaya Alan :** Veysi ALEMDAROĞLU
Kimden Alındığı : Ümit AYDIN (Klamet) **Derleme Tarihi** 24.06.2013

ba şın da pı lan ta sü pür geç da ğın
 3 ö nü ne diz çok mütü mü rad ır ma ğın
 5 her ya nın do lu dur bah çen le ba ğın
 7 inan ki her yer den gü zel sin per tek
 9 sey ri ne do yul maz şirin sin per tek

Başında purlanta süpürgeç dağın
 Öntüne diz çökmüş murad ırmağın
 Her yanın doludur bahçenle bağın
 İnanki her yerden güzelsin pertek
 Seyrine doyulmaz şirinsin pertek

Öntüne diz çökmüş yedi kat dağlar
 Her yanda sulanın buz gibi çağlar
 Seni gören aşık sana bel bağlar
 O zaman her yerden güzelsin pertek
 Seyrine doyulmaz güzelsin pertek

Bir saat mesafe sünger köprüsü
 Yeni gelin gibi verilmiş süsü
 Canlara can katar suyun sevgisi
 Vilayet merkezi olursun pertek
 Yalancı cennet benzersin pertek

Pertek Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR
Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klarinet)

OĞLAN

Derleyen ve Notaya Alan :
Veyisi ALEMDAROĞLU
Derleme Tarihi
24.06.2013

Saz.....

3 1 2

6 oğ lan oğ lan kalk gi de lim

8 si ga ra ya fe ne ri

9 yak gi de lim ne gü zel oğ lan ay oğ lan

11 1 2

boy nu ma do lan boy nu ma do lan

Şenar K. DÖLÜ

Oğlan oğlan kalk gidelim
Sigarayı feneri yak gidelim
Ne güzel oğlan boynuma dolan
Ay oğlan oğlan boynuma dolan

Oğlanın elinde güver belinde
Oğlan küsmüş gidiyor çakma elinde
Ne güzel oğlan boynuma dolan
Ay oğlan oğlan boynuma dolan

Oğlana yaptırırım gütmüşten kaşık
Üstüne yazdırdım ben sana aşık
Ne güzel oğlan boynuma dolan
Ay oğlan oğlan boynuma dolan

Oğlan Oyunu Notası

Yöresi : Malatya / ARAPGİR - REYHAN EVLEK EVLEK - **Derleyen ve Notaya Alan :** Veyisi ALEMDAROĞLU
Kimden Alındığı : Ümit AYDIN (Klamet) **Derleme Tarihi** 24.06.2013
 (Geceği Olukludur)

Saz.....

rey han ki ev lek ev lek re y han ki ev lek ev lek
 de dim ki mu rat a lam de dim ki mu rat a lam

da dan di ka ra ley lek da dan di ka ra ley lek
 koy ma di za lim fe lek koy ma di za lim fe lek

Bunak D.A.C

Reyhan evlek evlek
 Dedandı kara leylek
 Dedimki murat alam
 Koymadı zalim felek

Reyhan elermisin
 Bal ile çelermisin
 Bana etikle rini
 Ahirette çekermisin

Reyhan ekim duvara
 Kim kaza kim sulaya
 Hangi kitapta yazıyı
 Ben sevem eller ala

Reyhan Evlek Evlek Oyunu Notası

Yöresi :
Malatya / ARAPGİR
Kimden Alındığı :
Ümit AYDIN (Klarinet)

**BAHÇEYE İNDİMKİ
GÜLLERİ DEREM**

Derleyen ve Notaya Alan :
Veyisi ALEMDAROĞLU
Derleme Tarihi
24.06.2013

Saz.....

5

1. 2.

10

bah çe ye in dim ki gül le ri de rem gü lün mah na sıy la

16

ye ri mi gö rem (saz) ya ri mi gö rem de mey li mi ve

21

rem ah di yü rü di yü rü boy nan do la nam sen u yu

27

ben uy ku lar dan u ya nam se nin has re ti ne na sıl da ya nam

Bahçeye indimki gülleri derem
Gülün mahnasıyla yarimi görem
Yarimi göremde meylimi vere m
Ah diyirtü diyirtü boynan dolanam
Sen uyu ben uykulardan uyanam
Senin hasretine nasıl dayanam

Bahçeye İndim ki Gülleri Derem Oyunu Notası

ÖZGEÇMİŞ

1965 yılında Elazığ'da doğdu. İlköğretim ve ortaöğretimini Elazığ'da tamamladı. 1993 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü'nden mezun oldu. Aksaray Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. Şu anda Malatya ili Arapgir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Arapgir Çok Programlı Anadolu Lisesi'nde Müzik Öğretmeni olarak çalışmaktadır. Alemdaroğlu, evli ve 2 çocuk babasıdır.

